

บทที่ ๕

ศึกษากลวิธีในการแสดงธรรมะโดยการเขียน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระสงฆ์ผู้ประพฤติปฏิบัติตามธรรมวินัย มีหน้าที่โดยตรงต่อการเผยแผ่มีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในอดีตที่ผ่านมารูปแบบวิธีการเผยแผ่อาจเหมาะสมกับสมัยนั้น พระสงฆ์ในปัจจุบันก็มีเทคนิคและวิธีการตามสื่อสมัยใหม่ ทั้งนี้เพื่อนำเสนอหลักธรรมเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ ที่เรียกว่า “นิเทศ” เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยและมีเนื้อหาที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ในการศึกษากลวิธีในการแสดงธรรมะ โดยวิธีการเขียน ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ผู้วิจัยศึกษาจากงานเขียน ๑ เล่ม คือ ธรรมะกับวัยรุ่น ธรรมะคู่รัก ธรรมะวัยทำงาน สุขกันเถอะ โยม ๑ และ สุขกันเถอะ โยม ๒ ธรรมะเคลิเวอร์! แฮปปี้ ๒๔ ชั่วโมง โดยศึกษากลวิธี การแสดงธรรมะในด้านต่าง ๆ ดังนี้ การตั้งชื่อเรื่อง การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง การปิดเรื่อง และศิลปะการใช้ภาษา ที่มีลักษณะ โดดเด่น น่าสนใจ อันเป็นลักษณะเฉพาะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ดังที่ผู้วิจัยได้ศึกษาหัวข้อต่อไปนี้

๑. กลวิธีในการแสดงธรรมะในรูปแบบการเขียน

๑.๑ การเปิดเรื่อง

๑.๑.๑ ใช้สุภาษิต คำพังเพย บทกวี

๑.๑.๒ ตั้งคำถาม

๑.๑.๓ เล่าเรื่อง

๑.๑.๔ ยกปัญหาเร่งด่วน หัวข้อ ประเด็น หรือข่าวที่กำลังอยู่ในกระแส

สังคม

๑.๒ การดำเนินเรื่อง

๑.๒.๑ อธิบายเนื้อหา

๑.๒.๒ เปรียบเทียบ

๑.๒.๓ อธิบายขยายความศัพท์

๑.๒.๔ ยกพุทธสุภาษิต คำกลอน คติธรรม นิทาน

๑.๒.๕ ยกตัวอย่างบุคคลประกอบ

๑.๒.๖ แทรกอารมณ์ขัน

๑.๓ การปิดเรื่อง

- ๑.๓.๑ ใช้ข้อความประทับใจให้เห็นจุดที่ต้องการ
- ๑.๓.๒ คำพูดของคนสำคัญ สุภาษิต คำกลอน หรือคำคม
- ๑.๓.๓ วิธีสรุปใจความสำคัญของเรื่อง
- ๑.๓.๔ วิธีแสดงความเห็นหรือทัศนะของผู้เขียน
- ๑.๓.๕ ให้คิดเอาเอง
- ๑.๓.๖ ข้อคิดเตือนใจ

๑. กลวิธีการแสดงธรรมะในรูปแบบการเขียน

๑.๑ การเปิดเรื่อง (The opening)

คือ การเริ่มต้นเรื่อง ถือว่าเป็นตอนที่สำคัญมากตอนหนึ่งในการเขียนแสดงธรรมะ เพราะเป็นตอนที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความอยากรู้อยากเห็นและสนใจอยากติดตามอ่านเรื่องราวในตอนต่อไป พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ได้ใช้กลวิธีในการเขียนเปิดเรื่องหลากหลายวิธีตามความเหมาะสมกับเนื้อหาที่แสดงธรรมะ เพื่อให้หนังสือธรรมะไม่น่าเบื่อ ผู้อ่านเกิดความสนใจที่จะติดตาม พบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้กลวิธีในการเปิดเรื่อง ๔ วิธี ได้แก่

- ๑.๑.๑ ใช้สุภาษิต คำพังเพย บทกวี
- ๑.๑.๒ ตั้งคำถาม
- ๑.๑.๓ เล่าเรื่อง
- ๑.๑.๔ ยกปัญหาเร่งด่วน หัวข้อ ประเด็น หรือข่าวที่กำลัง

อยู่ในกระแสสังคม

๑.๑.๑ การเปิดเรื่องโดยการใช้สุภาษิต คำพังเพย บทกวี หรือข้อความที่คมคายชวนคิด ชวนให้ฉงนสนทนง และนำติดตาม

จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้การเปิดเรื่องโดยวิธีใช้สุภาษิต คำพังเพย บทกวี จำนวน ๑๐ ครั้ง พบจากหนังสือ ๔ เล่ม ได้แก่ สุขกันเถอะ โยม ธรรมะกับคู่รัก ธรรมะกับครอบครัว และธรรมะเดลิเวอรี่แบบปี ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งการเปิดเรื่องด้วยวิธีนี้จะต้องนำบทกวี สุภาษิต คำคมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่กล่าวถึงจึงจะเหมาะสม ทำให้หนังสือ

คู่มือเสน่ห์และน่าติดตามมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...มีสิ่งพึงปรารถนาให้ครบบาท อย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์”
 ท่องกันมาตั้งแต่รุ่นปู่รุ่นย่า แต่กว่าจะท่องจบก็ไม่ทันกินแล้ว...”

ข้อความข้างต้นจากหนังสือธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ ๑ ธรรมะกับวัยรุ่น เรื่อง
 เงิน เงิน เงิน คนใช้ไม่ได้หา คนหาไม่ได้ใช้ เป็นการยกบทกวีที่คนทั่วไปรู้จักกัน

“...สมัยก่อนที่มีคำพูดที่ว่า มีลูกสาวเหมือนมีตัวอยู่หน้าบ้าน
 แต่เดี๋ยวนี้ไม่น้อยหน้ากันแล้วคุณโยม มีลูกชายเหมือนมีหมาบ่าอยู่หน้าบ้าน
 เหมือนกัน...”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดครอบครัว. ๒๕๕๐ : ๑๖๔)

“...อย่าถ่มน้ำลายรดบนท้องฟ้า
 คงไม่คราตรรดบนหัวตน
 กรรมชั่วกรรมดีแต่ละคน
 หนีไม่พ้นเวรกรรมที่ทำมา”

(ธรรมะเคลิเวอร์ แสบปี ๒๔ ชั่วโมง. ๒๕๕๐ : ๑๑๕)

นอกจากนี้ยังมีการเปิดเรื่องโดยการใช้น้ำคำคมที่น่าสนใจ เช่น “ว่ากันว่า
 การเป็นผู้ใหญ่ไม่ใช่เรื่องยาก แต่การจะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพ ยากยิ่งกว่า” จากข้อความ
 ที่กล่าวนี้อยู่ในหนังสือธรรมะกับวัยรุ่น เรื่อง ก้าวต่อไป...ต้องเป็นผู้ใหญ่หัวใจธรรมะ
 พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นำข้อความนี้เขียนเปิดเรื่อง เพื่อสอนให้ผู้ใหญ่ได้รู้จักการสอนให้
 วัยรุ่นเป็นคนดี โดยตนเองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้วัยรุ่นก่อน

“ค่าของคน อยู่ที่ผลของงาน”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดธรรมะคู่รัก. ๒๕๕๐ : ๑๕๗)

การเปิดเรื่อง โดยใช้บทกวี ดังตัวอย่าง จากหนังสือธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ ๒
 ธรรมะกับคู่รัก ดังข้อความต่อไปนี้

“...ของบางอย่างซื้อไม่ได้ด้วยเงินทอง
 เพราะเป็นของไม่มีราคาขาย
 เช่นความรักความปรานีมีน้ำใจ
 ปลุกฝังให้คิดชอบประกอบกัน

สิ่งเหล่านี้มีค่าแก่ชีวิต
 แต่ว่าเงินไม่มีสิทธิ์มาจัดสรร
 เพียงแต่เรามอบให้กันและกัน
 ส่วนผู้ให้ได้รางวัลคืออ้อมใจ...”

จากบทกวีข้างต้นพระมหาสมปอง ดาลปุตุโต ใช้เขียนเปิดเรื่อง เพื่อกล่าวถึง
 เรื่องความรัก คือการรู้จักรักให้เป็น ความรักอยู่ที่ใจเรา ไม่ต้องวิ่งตามหาแค่รู้จัก มอบความรัก
 ให้คนอื่น รักนั้นก็จักกลับมาหาเรา

“...เร็วก็หาว่าล่าหน้า
 ช้าก็หาว่าอืดอาด
 โง่งก็ถูกตวาด
 พอลดาก็ถูกระเวง
 ทำก่อนบอกไม่ได้สั่ง
 ทำทีหลังบอกไม่มีหัวคิด
 เชื้อนี้แหละชีวิตคนทำงาน...”

(ธรรมะเตลิเวอร์รี่ ชุดสุขกันและโยม ๑. ๒๕๕๐ : ๑๒๑)

บทกลอนข้างต้นนี้พระมหาสมปอง ดาลปุตุโต ได้นำมาจากหนังสือพิมพ์
 ฉบับหนึ่ง เป็นบทกลอนที่เขียนประชดประชัน และสะท้อนความรู้สึกรอคัดคนให้กับคนทำงาน
 ได้อย่างชัดเจน

“...ผู้ชายไม่เข้าซู้ก็เหมือนงูไม่มีพิษ...” จริงหรือโยม

(ธรรมะเตลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะถูรัก. ๒๕๕๐ : ๑๑๕)

“...โบราณว่า แรกรักน้ำดื่มผักก็ว่าหวาน ถ้าไปนานน้ำตาลยังว่าขม
 ใครหนอช่างคิด แล้วก็จริงมาช่วยด้วยสำหรับคุณ โยมสมัยนี้...”

(ธรรมะเตลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะครอบครว. ๒๕๕๐ : ๓๗)

จากตัวอย่างที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น เป็นการเปิดเรื่องโดยการใช้อยุภาณิต
 คำพังเพย บทกวีหรือคำคม ที่พระมหาสมปอง ดาลปุตุโต ได้นำมาจากบุคคลสำคัญที่เคยกล่าว
 อ้างไว้ หรือบทกวีจากวรรณกรรมเรื่องต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาமாகว่าเป็นการเปิดเรื่อง
 เป็นกลวิธีที่น่าสนใจ

๑.๑.๒ การเปิดเรื่องโดยการตั้งคำถาม

วิธีการเปิดเรื่อง โดยการตั้งคำถามเป็นวิธีนำเข้าเรื่องด้วยการยกประเด็นคำถามที่บุคคลทั่วไปสนใจ หรือเป็นปัญหาเชื่อมโยงในการเกริ่นนำเพื่อที่จะเป็นการเขียนอธิบายเข้าสู่เนื้อหาต่อไป จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตนิยมเปิดเรื่องด้วยวิธีนี้มากที่สุด พบว่าใช้การเปิดเรื่องด้วยวิธีนี้จำนวน ๕๐ ครั้ง พบในหนังสือทั้ง ๗ เล่ม พบมากที่สุดในหนังสือธรรมะกับวัยทำงานที่จะเปิดเรื่องทุกตอน โดยการตั้งคำถามที่เป็นปัญหาของในสังคม ซึ่งลักษณะของการตั้งคำถามมี ๒ วิธี ได้แก่ การตั้งคำถามเพื่อเปิดประเด็น และเพื่อเรียกร้องความสนใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑.๑.๒.๑ การตั้งคำถามเพื่อเปิดประเด็น การเปิดเรื่องโดยการตั้งคำถามเพื่อเปิดประเด็นมีลักษณะเป็นการนำเอาคำถามต่างๆที่คนทั่วไปอยากรู้ หรือเป็นปัญหาหรือเรื่องราวที่คนทั่วไปให้ความสนใจ มาตั้งเป็นลักษณะของคำถามที่ชวนให้คิด ให้นำมาสนใจ แล้วเปิดประเด็นในการกล่าวธรรมะเพื่อตอบปัญหาเหล่านั้นต่อไป ถือเป็นกลวิธีที่มีความน่าสนใจ เพราะทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยและต้องการทราบคำตอบและอยากติดตามอ่านเรื่องราวต่อไป และเป็นกลวิธีการเปิดเรื่องแบบตั้งคำถามที่พบบ่อยที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...คุณ โยมเคยสงสัยไหมว่า ทำไมต้องทำงาน ทำไมต้องหาเงิน แล้วถ้าไม่มีทั้งสองสิ่งนั้นเราจะยังมีชีวิตอยู่ได้หรือไม่...”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูค ธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๒๐)

“...หลวงพี่ฯ งานของหนูไม่ก้าวหน้าเลย ทำมาตั้งนานแต่ก็ยังย่ำต๊อกอยู่กับที่ จะทำอย่างไรดีคะถึงจะก้าวหน้ากว่านี้...”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูค ธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๔๔)

“เคยได้ยินมาว่า ถ้ายังไม่คิดจะหยุด ก็อย่าคิดจะแต่ง เพราะมันจะพลาดทำให้บ้านแตก แต่ถ้ามันพลาดแต่งไปแล้วละ จะทำยังไง”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูค ธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๕๕)

“ไม่นานมานี้มีคุณ โยมมาปรึกษาอาตมาว่าจะทำอย่างไรดีให้แฟนเลิกเหล้า เพราะเงินที่ถูกสะสมถูกกรอกลงขวดเหล้าทุกวัน วันดีคืนดีขวดเหล้าลงมากระแทกหัวอีกต่างหาก”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๖๕)

“ความรักคืออะไร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะคู่รัก. ม.ป.ป. : ๓๕)

๑.๑.๒.๒ การตั้งคำถามเพื่อต้องการเรียกร้องความสนใจ การตั้งคำถามเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน เป็นกลวิธีหนึ่งในการเปิดเรื่องที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตได้นำมาใช้ โดยนำคำถามที่ตอบได้ค่อนข้างยาก หรือเป็นคำถามที่ปลายเปิด ที่ต้องการทราบทัศนะของผู้ตอบ เมื่อใช้กลวิธีนี้ก็จะทำให้ผู้อ่านสนใจอยากจะทำตอบว่าจะตอบอย่างไร จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมและน่าสนใจอีกวิธีหนึ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...หลวงพี่รู้สิก็อย่างไรกับคลุมถุงชนคะ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะคู่รัก. ม.ป.ป. : ๕๔)

“...หลวงพี่ครับ ผมขอยืมเงินห้าหมื่นได้ไหมครับ จะเอาไปใช้หนี้ครับ
แต่อย่าคิดดอกเบี้ยผมนะครับ ผมไม่มีจ่าย...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๑๕๒)

“...หนึ่งในคำถามที่ยากที่สุด ฮิตที่สุด และมีคำตอบขบขันที่สุดในโลก
ความรัก คืออะไร...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะคู่รัก. ม.ป.ป. : ๓๔)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตได้ใช้กลวิธี
การเปิดเรื่องด้วยการตั้งคำถาม ซึ่งเป็นคำถามที่น่าสนใจและเป็นปัญหาที่คนทั่วไปประสบ
พบเจอในปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า กลวิธีในการเขียนเปิดเรื่องในการตั้งคำถามนี้จะมี
ลักษณะเขียนจากการตั้งคำถามของบุคคลทั่วไปในสังคม เช่น วัยรุ่น วัยทำงาน ครอบครัว
โดยมีลักษณะเขียนจากคำพูดของบุคคลเหล่านั้น ประหนึ่งเหมือนกับการตั้งปัญหา-วิสัยทัศน์
ไม่ใช่การตั้งคำถามจากความคิดของตนเอง จึงทำให้งานเขียนมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

๑.๑.๓ เปิดเรื่องโดยการเล่าเรื่อง

การเปิดเรื่องโดยการเล่าเรื่อง เป็นการนำเรื่องราวที่เคยประสบการณืจากการ
การได้เห็น ได้ยิน หรือ ได้ฟังมาเล่าว่าเหตุการณืนั้น เพื่อเปิดประเด็นที่จะเล่าต่อไปให้
สอดคล้องกับเนื้อหา จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้กลวิธีในการเปิดเรื่อง

โดยการเล่าเรื่องจำนวน ๑๖ ครั้ง จากหนังสือสุขกันแอะ โยม และ ธรรมะวัยรุ่น ซึ่งพบมากที่สุด ในหนังสือสุขกันแอะ โยม ๑-๒ เพราะเป็นหนังสือประเภทอัตชีวประวัติที่เขียนเล่าเรื่องราวชีวิต จึงพบกลวิธีการเปิดเรื่อง โดยการเล่าเรื่องมากที่สุด ตัวอย่างเช่น

“...ย้อนมองกลับไป ซึ่งมันก็ไม่ใช่ว่ามันจะเนิ่นนานนัก อาตมากับ
พระอาจารย์อิริภักย์ (มโนธรรม) อดหลับอดนอนพับจดหมายใส่ซอง
เพื่อส่งไปขอบรรยายตาม โรงเรียนต่างๆทั่วพื้นที่แห่ง ทั้งๆที่เสนอตัวไปฟรี
แต่ตอบรับกลับมาแค่ ๕๐ แห่งเท่านั้น ช่วงแรกในการฉายเดี่ยว บางเดือน
แทบไม่มีงานเลย เต็มที่ก็ ๕-๖ งาน ถ้าเดือนไหนได้ ๑๐ งานก็แทบจะจุดพลุ
ฉลองกันเลย...”

(สุขกันแอะ โยม ๒, ๒๕๕๐ : ๒๑)

“มีคุณโยมท่านหนึ่งมาเปรียบกับอาตมาว่า โรงเรียนสมัยนี้มีการแข่งขัน
สูงมาก ทั้งชื่อเสียงของโรงเรียน ทั้งความสามารถของนักเรียน หรือแม้แต่
การแข่งขันกันในเรื่องค่านิยมที่ชวนปวดหัว เช่น โรงเรียนไหนมีคันทันไหนสวย
เยอะกว่ากัน โรงเรียนไหนเครื่องแบบงามกว่ากัน โรงเรียนไหนมีสระน้ำใหญ่
กว่ากัน..ไปโน่น”

(ธรรมะเคลิเวอร์! ชุดธรรมะวัยรุ่น, ๒๕๕๐ : ๔๘)

จากข้อความข้างต้นเป็นการเปิดเรื่อง เพื่อเข้าสู่เนื้อหาเรื่อง ขันแข่งแย่งเด่น
ระหว่างโรงเรียน หรือการสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัยของนักเรียนนั่นเอง

“ไม่นานมานี้มีคุณ โยมมาปรึกษาอาตมาว่าจะทำอย่างไรดีให้แฟนเลิกเหล้า เพราะ
เงินที่เก็บสะสมถูกรอกลงขวดเหล้าทุกวัน วันดีคืนดีขวดเหล้าลอยมากระแทกหัวอีกต่างหาก”

(ธรรมะเคลิเวอร์! ชุดธรรมะครอบครัว, ม.ป.ป. : ๖๘)

จากตัวอย่างการเปิดเรื่องข้างต้นของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เป็น
ลักษณะของการเขียนเล่าเรื่องส่วนมากเป็นการเล่าเรื่องของตนเองที่ได้มีประสบการณ์ผ่านมา
นำมาเล่าเปิดเรื่อง เพื่อเปิดประเด็นต่อไป ถือเป็นกลวิธีที่น่าสนใจอีกวิธีหนึ่ง แต่ถ้าใช้มาก
เกินไปจะทำให้เรื่องไม่น่าสนใจได้ จึงเห็นได้ว่า ในหนังสือบางเล่มจะไม่ปรากฏกลวิธีการเปิด
เรื่องด้วยวิธีการเล่าเรื่องเลย ที่พบมากเป็นหนังสือที่ต้องการเล่าประวัติและการทำงาน จึงต้องม
ีการเล่าเรื่องที่ผ่านไปในอดีตบ้าง จึงจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายขึ้น

๑.๑.๔ เปิดเรื่องด้วยการยกปัญหาเร่งด่วน หัวข้อ ประเด็น หรือข่าวที่กำลังอยู่ในกระแสสังคม

การเปิดเรื่องด้วยการยกปัญหาเร่งด่วน หัวข้อ หรือข่าวที่กำลังอยู่ในกระแสสังคม เป็นลักษณะของการเปิดเรื่อง โดยนำข่าวหรือประเด็นเรื่องราวที่สังคมกำลังให้ความสนใจ หรือประสบกับเหตุการณ์เหล่านั้น เพื่อเปิดประเด็นให้เรื่องน่าสนใจยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้กลวิธีการเปิดเรื่องด้วยวิธีดังกล่าว จำนวน ๑๑ ครั้ง พบในหนังสือธรรมะวัยรุ่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แค่สอบกลางภาค ปลายภาคก็ทำเอาหัวฟูไม่อยู่ทรงหมดสวยหมดหล่อ นี่ยังมีสอบแอดมิชชั่นหรือการสอบเข้ามหาวิทยาลัยอีกหนึ่งสนามที่ไม่ว่าใครก็ต้องอดตาหลับขับตานอนอ่านหนังสือข้ามคืน เรียกว่าเครียดลงม้ามเลยที่เดียว”

(ธรรมะเคลิเวอร์! ชูธรรมะวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๔๘)

ตัวอย่างข้อความข้างต้นเป็นการกล่าวนำเพื่อเข้าสู่เรื่อง แอดมิชชั่น หมายถึง การสอบเพื่อเข้ามหาวิทยาลัย

“เสียดายจริง ๆ ที่ชีวิตการเรียนของอาตมาไม่เคยได้สัมผัสกับคำว่ารับน้อง เหมือนคนอื่น ๆ เพราะ ไม่อย่างนั้นป่านี้อาตมาอาจจะได้เป็นพี่วักไปแล้วก็ได้”

(ธรรมะเคลิเวอร์! ชูธรรมะวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๖๔)

ข้อความข้างต้นเป็นการนำเข้าสู่ประเด็นการรับน้องที่กลายเป็นประเพณีของนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัยไปแล้ว

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการเปิดเรื่องโดยยกปัญหาเร่งด่วน หรือประเด็นที่เป็นข่าวในสังคมมากล่าวเปิดเรื่อง เพื่อนำเข้าสู่ประเด็นที่กำลังจะกล่าว ซึ่งพบมากในหนังสือธรรมะวัยรุ่น เป็นเพราะในปัจจุบันจะพบข่าวปัญหาของวัยรุ่นค่อนข้างมาก เช่น ปัญหาการขับรถแข่ง ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาเรื่องการเรียน และอีกหลายประการ การเปิดเรื่องด้วยวิธีนี้จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมในการเขียนเรื่องของวัยรุ่น เพราะจะทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจปัญหาของสังคมอันเกิดจากวัยรุ่นด้วย

๑.๒ การดำเนินเรื่อง

กลวิธีในการนำเสนอธรรมะผ่านกระบวนการเขียนหนังสือธรรมะเป็นรูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมโดยอ้อมหรือโดยประยุกต์สอน มิได้สอนโดยตรง กล่าวคือ มีการผสมผสานเนื้อหาอันระหว่างปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย การให้คำแนะนำ หรือเสนอความคิดเห็นเชิงปรับปรุงแก้ไข ท่านเน้นการส่งเสริมให้ใช้ความคิดในการแก้ไขปัญหามากกว่าการใช้กำลัง ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาบุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ เป็นการให้คำแนะนำหรือเสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุง การนำหลักธรรมเข้าไปแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ชักจูงโน้มน้าวบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรม ส่งเสริมให้เกิดความสงบและสันติสุขในสังคม อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกในหน้าที่ของตนในเรื่องต่าง ๆ ที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งในการเขียนเพื่อดำเนินเรื่องในการนำเสนอธรรมะพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ท่านได้ใช้กลวิธีในการเขียนดำเนินเรื่อง ๖ วิธี ดังต่อไปนี้

- ๑.๒.๑ อธิบายเนื้อหา
- ๑.๒.๒ เปรียบเทียบ
- ๑.๒.๓ อธิบายขยายความศัพท์
- ๑.๒.๔ ยกพุทธสุภาษิต คำกลอน คติธรรม นิทาน
- ๑.๒.๕ ยกตัวอย่างบุคคลประกอบ
- ๑.๒.๖ แทรกอารมณฺ์ขึ้น

๑.๒.๑ นำเสนอโดยการอธิบายเนื้อหา

การอธิบายเนื้อหา หมายถึง การให้ความหมายธรรมโดยตรงหรืออธิบายเนื้อหาธรรมด้วยข้อความสั้น ๆ กะทัดรัด ชัดเจน เข้าใจง่าย มุ่งเน้นให้ผู้ฟังได้อรรถรสของภาษาเหมาะสำหรับชีวิตประจำวัน ดังหัวข้อธรรมที่ท่านนำเสนอต่อไปนี้

การนำเสนอโดยการอธิบายเนื้อหาจะพบมากที่สุดซึ่งจะปรากฏอยู่ในทุกเรื่อง โดยเฉพาะเมื่อต้องการอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นก็จะใช้กลวิธีการอธิบายเนื้อหา ด้วยข้อความสั้น ๆ ชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พระมหาสมปอง ตาลปุตโต ได้นำเสนอเนื้อหาโดยการอธิบาย หลักธรรมะที่เข้าใจยาก แต่ท่านจะใช้การอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย แม้จะมีภาษาบาลีอยู่บ้างแต่ก็จะอธิบายขยายความต่อให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

“...พรหมจารี คือ วยเรียนวยศึกษา มีหน้าที่ในการศึกษาหาความรู้
 ฤกษ์ดี คือ วยครองเรือนทำหน้าที่เป็นภรรยาที่ดี เป็นสามีที่ดี
 ทำหน้าที่เป็นบุตรที่ดี ต่อบิดามารดา

วานปรึสร์ คือ วยออกบวช เมื่อผ่านวัยเบื้องต้นมาแล้ว ต้องเข้าป่า
 เพื่อหาความสงบ

สันยาสี คือ วยชรา เป็นวัยสู่การบรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือ
 การหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดด้วยการบำเพ็ญมรรค

ฉะนั้นวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยแรกของชีวิต จึงต้องทำหน้าที่ของตนเองอย่าง
 เต็มที่ หน้าที่ในการศึกษาหาความรู้ ในการเรียนสิ่งต่าง ๆ ที่มีประโยชน์
 เพื่อนำสิ่งเหล่านั้นไปใช้ในการทำงานไปใช้ในช่วงชีวิตอื่น ๆ...”

(ธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๕๕)

“...ฉันทะ คือ ความรักในสิ่งที่กำลังทำ สิ่งที่เรียนรู้ หนูรักศิลปะค่ะพอ
 หนูชอบศิลปะ

วิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียร ถ้าหนูได้เรียนศิลปะที่หนูรัก หนูจะต้อง
 ขยันแน่นอนค่ะ หนูจะตั้งใจเรียน

จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ เวลาเรียนหนูจะใส่ใจกับการเรียนมากเลยคะ
 เพราะหนูได้เรียนสิ่งที่หนูชอบ

วิมังสา คือ การทบทวนพิจารณา “หนูจะหมั่นทบทวนสิ่งที่หนูเรียน
 ฝึกฝีมือ ค้นคว้าเพิ่มเติม แล้วจะทำให้หนูเรียนได้ดียิ่งขึ้นแน่นอนค่ะ”

(ธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๕๕)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักธรรมะ
 เรื่องอิทธิบาท ๔ โดยใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาโดยการอธิบาย ซึ่งจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

“...๑. เกสกัลยานัง ผมงามคือ หญิงผู้มีผมยาวปลายผมงอนขึ้น

๒. มังสกัลยานัง เนื้องาม คือหญิงผู้มีริมฝีปากแดงดูดำถึงสูงและเบียด
 เรียบสนิทกันดี

๓. อัญญิกัลยานัง กระจุกงาม คือหญิงผู้มีฟันขาวประดุจสังข์

๔. นวีกัลยานัง ผิวงาม คือหญิงผู้มีผิวกายสะอาดงาม

๕. ้วยกัลยานัง ้วยงาม คืองามตาม้วย หญิงที่แม่จะคลอดบุตรก็ครั้ง
ก็ยังคงแต่งตั้ง ไม่หย่อนยาน

(ธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๑๐๒)

“...๑. มีนิสัยชอบปอกเปลือก ทำตัวปลิ้นปล้อนกะล่อน ไปเรื่อย คิดเอา
แต่ได้ไม่รู้จักเป็นฝ่ายให้ หาประโยชน์ใส่ตัวเองและตีจากเมื่อหมดประโยชน์
คนแบบนี้จะเป็นแฟนแบบที่คิดแต่จะให้เลี้ยงข้าว โทกให้เราเห็นใจช่วยเหลือ
พอได้ดีก็ไม่เห็นหัวกัน พอเราหมดประโยชน์ก็ถีบหัวส่ง บอกลีกไปหา
คนใหม่ที่ให้อะไร ได้มากกว่าเรา

๒. มีนิสัยแค่พูด ใช้คารมคมคายหวานล่อมให้ตายใจ เชื้อใจคนแบบนี้
เป็นแฟนที่พูดก็เอาดีตัว พูดชั่วก็โยนมั่วให้คนอื่น โอ้อวดต่าง ๆ นานา ผมทำ
อย่างนั้นได้ ฉันทำอย่างนี้ได้ แต่ถึงเวลาจริงก็ไม่ทำ หนีหน้า โยนต่อให้คนอื่น
รับช่วงไป อย่างบางคนคุยนักหนาว่าเป็นคาราเด่สายดำ แต่พอเจอจึก โทกหา
เรื่อง สลัดมือแฟนทิ้งแล้ววิ่งหนีคนแรกเลย

๓. มีนิสัยประจบประแจง เออออตามเขาไปหมด แนว ๆ “ถูกครับที่
คิดรับท่าน” ขกขอป้อนสารพัด แต่พอกลับหลังปู้ปินทาปี้บ เราขังก้าว
ไม่ทันหันประตูเลยมันเม้าที่เราชะแล้ว

๔. ชักชวนในทางฉิบหาย เหล้า การพนัน เที่ยวกลางคืน ล่าแค้น โยัย
ร้ายไม่หมดละคุณ โยม เยอะไปหมดคอบายมุขสมัยนี้ชักชวนกันแบบ ไม่สน
วัน โคนวันพระเลยทีเดียวน...”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ธรรมะคู่รัก. ๒๕๕๐ : ๑๒๔)

จากการศึกษาสรุปได้ว่ากลวิธีในการนำเสนอเนื้อหาโดยการอธิบายนั้น
พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้มากที่สุด และปรากฏในหนังสือทุกเรื่องเพราะจะเน้น
การเขียนบรรยายธรรมะที่เป็นเรื่องยากให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น
โดยอธิบายอย่างสั้นกะทัดรัด ชัดเจน ใช้ภาษาที่ง่าย ดังตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงถือเป็น
กลวิธีที่เหมาะสม เพราะกลุ่มผู้อ่านมีทุกวัย โดยเฉพาะวัยรุ่น หากหนังสือธรรมะอ่านเข้าใจยาก
ก็จะทำให้กลุ่มเป้าหมาย อย่างวัยรุ่นจะไม่สนใจอ่านหนังสือธรรมะได้

๑.๒.๒ นำเสนอโดยการเปรียบเทียบ

พระมหาสมปอง คาลปุตฺโต ได้นำเสนอเนื้อหาโดยการเปรียบเทียบธรรมะกับสิ่งต่าง ๆ เช่น เรื่องความรัก เรื่องการเรียน เพื่อให้เข้าใจลึกซึ้ง ชัดเจน อีกทั้งทำให้ผู้ฟังมองเห็นหรือพิจารณาตามเนื้อหาแล้ว เข้าใจได้ง่าย ทำให้เนื้อหาน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เป็นการเสริมความคิดอีกทางหนึ่งด้วย จะพบมากในหนังสือธรรมะวัยรุ่น และธรรมะคู่รัก ทั้งนี้เป็นเพราะต้องการอธิบายเรื่องธรรมะให้วัยรุ่นเข้าใจมากยิ่งขึ้น ดังมีตัวอย่างต่อไปนี้

“ธรรมะ เป็นเหมือนยาขมหม้อใหญ่” แล้วสมัยนี้ไม่มีใครเขากินยาหม้อกันแล้วนะหลวงพี่ จะมานั่งจ้ำปากเพาขมลงคอให้หมดหม้อ เห็นทีจะขึ้นใจให้ขมขึ้นเกินไปหน่อยแล้ว ทำร้ายจิตใจกันชัด ๆ เพราะว่าธรรมะเคลิเวอร์ี่มองเห็นความต้องการของท่านในจุดนั้น เราจึงได้คิดบริการเสริมต่าง ๆ มาช่วยให้ท่านได้รับยานั้นเข้าไปอย่างเต็มปริมาณแต่ด้วยวิธีที่ดีขึ้นจนท่านไม่รู้รสชาติขมนั้นเลยแม้แต่น้อย

เอาตมาใช้หลักของความสุขและเสียดายหัวเราะเข้าช่วยกล่อมเกลาคิดใจวัยรุ่นให้ได้อมยิ้มกับธรรมะอย่างไม่รู้ตัว เพราะหากธรรมะมันเข้มข้นเกินไปเหมือนกินกาแฟขม ๆ แล้วล่ะก็ ธรรมะเคลิเวอร์ี่ก็ขอแปรรูปตัวเองให้เป็นเค้กรสกาแฟ หรือไอศกรีมรสกาแฟ เพราะรสหวานมันเข้าช่วยทำให้อร่อยขึ้นกินง่ายขึ้น แต่ก็ยังมีกลิ่นและรสของกาแฟอยู่เช่นเดิม ฉะนั้นไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งเราก็ยังจะ ได้รสของธรรมะเข้าไปแบบไม่รู้สึกละอายอะ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์ี่ ชูธรรมะกับวัยรุ่น. ม.ป.ป. : ๓๕)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบธรรมะเหมือนกับยาขมหม้อใหญ่ หมายความว่า ธรรมะเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญ หรือไม่สนใจจะอ่านหรือฟังธรรมะ เพราะเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก น่าเบื่อ เปรียบเสมือนยาขมที่ไม่มีใครอยากกิน เป็นการเปรียบเทียบที่เข้าใจได้ชัดเจนเหมาะสม

“...ความรู้ในตำราเรียนเปรียบเสมือนการที่เราลงไปความหาบุญเจอ เราต้องกล้าไปทั่วกว่าจะเจอ กว่าจะจับจุดได้ว่าควรหาตรงไหน ควรเก็บตรงไหน ในขณะที่การเรียนพิเศษเป็นเหมือนการขมวดความกว้างเหล่านั้นให้เล็กลง เหมือนมีคนใส่กุญแจดอกนั้นไว้ในแก้วน้ำ เราเห็นง่าย และสามารถ

หยิบมันออกมาได้ง่าย โดยไม่ต้องเสียเวลาไปงมหาเกือบจนน้ำตาย...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี ชุดธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๗๓)

จากการเปรียบเทียบข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบเรื่องการเรียนของวัยรุ่นที่ยึดติดกระแสที่ต้องเรียนพิเศษ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เปรียบว่า การเรียนพิเศษนั้นจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจอะไรได้เร็วและง่าย เพราะเหมือนกับเป็นหลักสูตรรวบรัด ซึ่งก็มีทั้งผลดีและผลเสีย

“...อาตมาเปรียบเทียบความรักของวัยรุ่น ไว้เหมือนก๋วยเตี๋ยวเจ้าประจำขายอยู่หน้าวัด ก่อนกินเราจะปรุงรสชาติถูกปากที่สุด น้ำตาลคือความสุขของความรัก น้ำส้มคือความมีสีสัน ตันเต้น ทำทาย น้ำปลาคือความทุกข์ไม่สบายใจ พริกคือความเจ็บปวดทรมาน แต่ในขณะที่เรากำลังปรุงอยู่ น้ำตาลตันหมดซะนี่ จึงเกิดคำถามว่า เราจะกินก๋วยเตี๋ยวขามนี้ได้หรือไม่ หรือจะทิ้งมันไปเพียงเพราะมันขาดรสหวานเพียงรสเดียว

จริง ๆ แล้วความหวานอาจไม่ใช่รสชาติที่จำเป็น แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้ ถ้าขาดไปก็ทำให้ไม่อร่อย มีบ้างก็ดี แต่ไม่มีก็ไม่ตาย ก็เห็นบางคนยังกินก๋วยเตี๋ยวรสเค็มบีบได้หน้าตาเฉย บางคนก็กินเผ็ด ๆ ได้ทั้งที่น้ำตาซึม แต่ขาดน้ำตาลอย่างเดียว ก็เชื่อว่าเราจะทิ้งเส้น ทิ้งลูกชิ้น ไปเสียเมื่อไหร่กัน หรือจะอดใจรออีกสักนิดเพราะเห็นอยู่ไว ๆ ว่าแม้กำลังเดินถือถุงน้ำตาลมาเติมให้อยู่แล้ว เด็กบางคนก็เป็นวัยรุ่นใจร้อนตามนิสัย ไม่มีน้ำตาลไม่ได้ ต้องมีไม่มีก็ไม่กิน ไปกินร้านอื่น ขาดน้ำตาลแล้วจะลงแดงคั้นปลัก ๆ เหมือนปลาช่อนกระโดดออกมาจากกะละมัง แต่ลืมไปว่าไอ้น้ำตาลที่เติมลงไปนั้น มันมีมดที่จะไต่มากัดปากหรือปลา หรือไม่ได้พะใจเลยที่ว่าใส่น้ำตาลลงไปเยอะ ๆ มันจะทำให้เป็นเบาหวานหรือไม่...”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี ชุดธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๘๘)

จากตัวอย่างเป็นการเปรียบเทียบที่น่าสนใจมาก เหมาะกับผู้อ่านอย่างกลุ่มวัยรุ่น คือ เปรียบความรักเหมือนกับก๋วยเตี๋ยวหนึ่งชามที่มีครบทุกรสชาติ แล้วแต่จะชอบแบบไหน ก็เหมือนกับความรักที่มีหลายแบบ หลากหลายความรู้สึก

“มีคนเคยอธิบายไว้ว่า รักได้ ก็เหมือนการขับรถได้ แค่เสียบุญแก่เจ้าเข้าเกียร์เหยียบคันเร่ง ไม่ต้องสนกฎจราจร จะป็นขึ้นไหล่ทาง จะกระเด็น

ดูขนาดกลางถนนให้เพลาคาก็ทำไปรู้เพียงแต่ว่าจะทำอะไรให้รถแล่น
แต่ไม่รู้วิธีที่จะประคองพวงมาลัยบังคับล้อให้วิ่งไปได้อย่างถูกต้อง ความรัก
ก็เช่นเดียวกัน หากรู้จักรักแต่ที่จะรักได้ แต่ไม่รู้ว่าจะควรจะรักอย่างไรมันก็พังไว
เหมือนรถ

รักเป็น ก็เหมือนเรารู้กฎจราจรมีบังคับอย่างไรบ้าง จะแซงขวาต้องเปิด
ไฟเลี้ยวขอทาง เจอไฟแดงก็ต้องหยุด จึงจะถึงที่หมายโดยสวัสดิภาพ
เช่นเดียวกับความรัก ถ้าเรารู้ว่าความรักคืออะไร รักอย่างไรให้มีความสุข
รักอย่างไรไม่ให้เป็นพิษ มันก็คงจะอยู่กับเราไปได้ตลอด
(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูธรรมะกับวัยรุ่น. ม.ป.ป. : ๑๑๒)

“มนุษย์เป็นสัตว์สังคมมนุษย์ ถ้าขึ้นให้อยู่คนเดียว ตัวเดียว มีหวัง
ได้ออกแตกตาย หรือไมก้น้ำลายบูดกันพอดี ฉะนั้น เพื่อนจึงเป็นเหมือนสารกัน
บูดดี ๆ นี้เอง แต่ว่า เพื่อน จะบูดเองหรือเปล่านั้นก็อีกเรื่องหนึ่ง ฉะนั้นการเลือก
เพื่อนจึงสำคัญ ไม่ต่างจากซื้อของในตลาดสดหรือคุณ โยม เลือกไม่ดีแม่ค้า
เอาของไม่สดมาหลอกขายดีไม่ดี โกงตาชั่งเราอีกต่างหาก

เพื่อนที่ดีต้องสด กรอบ มีคุณค่าทางอาหาร เหมือนแตงกวาเลยใหม่
คุณ โยม นี่ถ้าได้น้ำพริกสักถ้วย ข้าวสวยร้อนๆสักจานนะ...เปรม งานนี้เปรม
ส่วนเพื่อนไม่ดีก็เหี่ยว ๆ เน่า ๆ ใครจะ ไปกินลง เททิ้งขยะ ไปยังไม่รู้เลยว่า
จะมีหนูตัวไหนคาบออกมาแทะกินให้ท้องเสียหรือเปล่า”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูธรรมะกับวัยรุ่น. ม.ป.ป. : ๑๕๑)

“ความรักก็เหมือนการขับรถละคุณ โยม ถ้ามาถูกทางก็เร่งเครื่องเดินหน้า
เต็มที แต่ถ้าเห็นกลาง ๆ ว่าหลงทางชั่วคราว หรือถนนมันคิปกากเหวจนน่าเสียวใส่
ก็ใส่เกียร์ถอยไปหาทางที่ถูกที่ปลอดภัยจะใจชื้นกว่า”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูธรรมะกับคู่รัก. ม.ป.ป. : ๑๒๕)

“ถ้าทุกคนตั้งใจและทำงานของตัวเองอย่างสุดความสามารถ การทำงาน
ก็จะไม่มีคำพูดที่ว่า ใครเหนือกว่าใคร ใครทำมากทำน้อยกว่าใคร เพราะทุก
ตำแหน่งหน้าที่ล้วนมีความสำคัญและเกื้อหนุนกันทั้งนั้น

เราคือหินก้อนหนึ่งของปิรามิด หินแห่งหายไปที่สักก้อน ปิรามิด
ก็อาจล้มพังลงอย่างง่ายดาย อยากให้คุณ โยมรู้จักมีความจริงใจในการทำงาน

ชื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะกับคู่รัก. ม.ป.ป. : ๑๒๕)

“หากชีวิตเราเปรียบเหมือนตุ่มใบหนึ่ง บาบก็เหมือนเกลือ ส่วนความดีก็เปรียบเหมือนน้ำ ตอนที่เอาตมาช โมยข้าว โปด ก็เหมือนเทเกลือแก้วหนึ่งลงไป ในตุ่ม ไม่ว่าจะเวลาผ่านไปเนิ่นนานเท่าใด เกลือมันก็ยังอยู่ของมันอย่างนั้น”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุด สุขกันเถอะ โยม ๑. ๒๕๕๐ : ๑๓๑)

จากตัวอย่างเป็นกลวิธีในการนำเสนอเนื้อหาโดยการเปรียบเทียบ การเปรียบเทียบเหมือนตุ่มใส่น้ำ บาบหรือความชั่วเปรียบเหมือนเกลือ ถ้าเรานำเกลือเทลงในตุ่ม ต่อให้วันเวลาผ่านไปนานเกลือก็ยังอยู่เหมือนเดิม หมายความว่าถ้าเราทำความชั่วไว้ ต่อให้วันเวลาผ่านไปเท่าใด ความชั่วก็ยังอยู่กับเราเสมอ

๑.๒.๓ นำเสนอโดยการอธิบายขยายความศัพท์

การนำเสนอวิธีนี้ คล้ายกับการนำเสนอโดยตรง คือมีเนื้อหาที่เน้นอธิบายศัพท์ทางพระพุทธศาสนาโดยตรง โดยท่านจะนำเสนอด้วยรูปแบบเทคนิคที่เข้าใจง่าย คืออธิบายความสั้น ๆ กระชับ ใช้ภาษาที่นุ่มนวลชวนฟัง อีกทั้งอธิบายขยายความประเด็นต่างๆ ให้เข้าใจง่ายขึ้น พบการเขียนโดยการใช้กลวิธีนี้มากในหนังสือทุกเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้ คือ

การเรียนแบบทางสายกลาง คือ การเรียนและเล่นที่มีการแบ่งเวลาอย่างเป็นระบบ ไม่เรียนมากไปจนเครียดหัวราน ไม่เล่นมากไปจนระรื่นหัวลิบ แต่ให้รู้จักเวลาเรียนก็ตั้งใจเรียน เรียนอย่างเต็มที่ เวลาเล่นก็เล่นอย่างเต็มที่ เช่นเดียวกัน

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๔๕)

รักให้เป็น คือ เราต้องพิจารณาว่า รักแบบไหน รักทำไม แล้วเราจะรักไปในทิศทางไหน สมัยนี้ที่มีปัญหา ก็เพราะรักได้แต่ไม่มีสมอง ไม่ใช่ปัญญา เจอกันแล้วชอบ ชอบกันเพราะสวย เพราะหล่อ โคนใจใส่เลยสิ่งที่ได้กลับ จึงเป็นความหลง หลงว่ารัก หลงว่าดี จนรักทำให้เราตาบอด

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๑๑๔)

อบายมุข คืออะไร อบายคือ ความเสื่อม ความไม่ดี มุขคือทางหรือประตู
อบายมุข หมายถึงทางแห่งความเสื่อม หรือประตูสู่ความเสื่อม

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะกับวัยรุ่น. น.ป.ป. : ๑๓๕)

ความใจร้อนของวัยรุ่น จะต้องหยุดด้วย “อุเบกขา” หนึ่งในหลักสำคัญของ “พรหมวิหาร ๔” อุเบกขา คือ การวางเฉย วางเฉยต่อการถูกดูค่า วางเฉยต่อการถูกหยาม วางเฉยต่อการถูกดูถูก หากเราวางเฉยได้ ใจเราก็จะสงบ ปล่อยให้มันผ่านไป ไม่ต้องแบกมันไว้ให้หนัก ให้ใจชุ่มมัว

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะกับวัยรุ่น. น.ป.ป. : ๑๖๐)

หิริ โศคตปปะ คืออะไร หิริ โศคตปปะ คือ ความละอายชั่วกัถวาบป
หิริ คือ ความละอาย อายที่จะคิด จะพูด จะทำในสิ่งที่ผิด สิ่งที่ไม่ควร อายที่จะ
ชมผู้ชายอย่างออกหน้าออกตา อายที่จะเสนอความสาวให้คนอื่น ยิ่งเป็น
ผู้หญิงด้วยแล้วยิ่งต้องสงวนท่าที

โศคตปปะ คือ ความกลัวต่อบาป กลัวต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้น

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะกับวัยรุ่น. น.ป.ป. : ๑๗๓)

ธรรมะเคลิเวอร์แนะนำว่า วัยรุ่นที่จะก้าวไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมี
มีคุณภาพได้นั้น ต้องประกอบไปด้วย ๒ หลักใหญ่ด้วยกันคือ ดันแบบและ
ผู้แนะนำ

ดันแบบ คือ ตัวอย่าง รูปแบบที่เราเห็นว่าดี ว่าชอบ เป็นแนวทางที่เรา
อยากจะทำตาม อยากลอกเลียนแบบ เพราะแนวทางนั้นเป็นแนวทางที่ดี
สามารถทำให้เราประสบความสำเร็จได้

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะกับวัยรุ่น. น.ป.ป. : ๑๕๐)

ความรัก คือ ความปรารถนาดี ความเมตตาปรารถนาอยากให้คนอื่นมี
ความสุข อยากให้คนที่เรารักมีความสุข แล้วเมื่อเราเห็นเขามีความสุขเราก็จะ
มีความสุขตามไปด้วย เหมือนอย่างเช่นความรักของพ่อแม่ ที่ปรารถนาดีและ
เมตตาต่อลูก แต่ได้เห็นลูกมีความสุข ตัวเองก็มีความสุข

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะกับวัยรุ่น. น.ป.ป. : ๑๕๐)

การลดตีกริความบ้งานได้นั้น เราต้องอาศัย “การรู้จักประมาณตน” นั้นหมายความว่า ต้องรู้ความสามารถ รู้กำลัง รู้สมควร จึงจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยไม่ฝืนทำร้ายตัวเองหรือคนรอบข้างจนให้ทุกข์จากการทำงาน

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๖๗)

จากการศึกษาพบว่า กลวิธีในการนำเสนอเนื้อหาโดยการอธิบายขยายความศัพท์จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับการนำเสนอโดยการอธิบาย แต่จะสั้น และเจาะจงการอธิบายคำมากกว่า การอธิบายเป็นเรื่องราว วิธีนี้จึงเหมาะสมที่จะใช้อธิบายคำศัพท์ หรือ ธรรมะที่เป็นภาษาบาลีสันสกฤตที่เข้าใจยาก ซึ่งพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ก็ใช้ได้อย่างเหมาะสม

๑.๒.๔ นำเสนอโดยการยกพุทธสุภาษิต คำกลอน คติธรรม นิทาน

เนื้อหาประเภทนี้ หมายถึง การยกหัวข้อธรรมขึ้นมาครั้งใด ก็จะมีพุทธศาสนสุภาษิต คติธรรม คำกลอน คำคมหรือนิทานมาประกอบเสมอ ในบางครั้งคำเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นเช่นกับบทสรุปหรือการอ้างอิงในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งมักจะเชื่อมหรือแทรกไว้เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจน แบ่งเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑.๒.๔.๑ พุทธศาสนสุภาษิต

๑.๒.๔.๒ คำคม คติธรรม คำกลอน

๑.๒.๔.๓ นิทาน

๑.๒.๔.๑ พุทธศาสนสุภาษิต พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาโดยการยกพุทธศาสนสุภาษิตมากกว่าอ้าง พร้อมทั้งอธิบายขยายความให้ชัดเจนปรากฏในหนังสือทุกเรื่องที่พบมากที่สุด คือ หนังสือธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดแฮปปี้ ๒๔ ชั่วโมง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มโนปุพพัง ขมาธัมมา มโนเสฏฐา มโนมยา “ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็นประธาน สำเร็จได้ด้วยใจ เพราะใจเป็นธรรมชาติที่บุคคลเอาชนะยากที่สุด ฉะนั้นเรามักจะได้ยินคนเขาพูดกันเสมอว่า ใจเป็นใหญ่”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๕๒)

การนำธรรมะมาใช้ในการทำงานจึงเป็นเหมือนการเยียวยาที่จิตใจ เป็นการทำให้จิตใจเราให้สงบเสียก่อน มีคำบาลีกล่าวไว้ว่า จิตฺเต สงฺกิลฺกฺเข

ทุกคดี ปาฏิภงษา เมื่อจิตเศร้าหมองแล้ว ทุกคดีเป็นอันหวังได้ ก็คือหวัง
ในสิ่งที่ไม่มีได้เลย

(ธรรมะเคลติเวอร์รี่ ชุดธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๓๐)

พระพุทธศาสนาสอนไว้ว่า อธิม ทุกข์ โลก การเป็นหนี้เป็นทุกข์ในโลก
แต่ปัจจุบันคนเป็นหนี้มาก ๆ เขาไม่กลัวกันหรือคิดว่ายืมได้ ก็ต้องกินได้
แต่สำหรับคนที่ยืมได้ แต่ใช้กินยากๆ นี่อันตรายทั้งทรัพย์สินและชีวิต
อยากให้คุณ โยมใช้ความเพียร ความมานะ และการเก็บออม เป็นหนทาง
การแก้ไขปัญหาการเงินที่เกิดขึ้น เรียนผูกก็ต้องรู้จักเรียนแก้ และทางแก้ นั้น
จะต้องถูกทางจึงจะนำความสุขมาให้ได้ในที่สุด

(ธรรมะเคลติเวอร์รี่ ชุดธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๑๕๘)

ในทางพุทธศาสนามีพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งว่า เนกาตี ลภเต สุขัง คือ
กินคนเดียวไม่มีความสุข นับว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติตาม
พุทธศาสนสุภาษิตบทนี้โดยแท้ เพราะผลของการที่ไม่โปรดเสวยปลาเน็ดเพียง
พระองค์เดียว ถูกไทย หลานไทย จึงโชคดีที่มีโอกาสได้กินอ่อมและนอนอุ่น
กันมาจนถึงทุกวันนี้ ด้วยพันธุ์ปลาเน็ดที่ทรงพระราชทานแจกจ่ายไปทั่ว
ประเทศไทย ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า พระองค์ทรงเปี่ยมด้วยพระมหา
กรุณาธิคุณและเป็นเพราะทรงคำนึงหลักการกินคนเดียวไม่มีความสุขนั่นเอง

(ธรรมะเคลติเวอร์รี่ ชุดธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๑๘๑)

การพลัดพรากจากของที่เรารักถือเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ไม่มีใคร
ล่วงพ้นจากความทุกข์นี้ได้ ทุกคนต้องเจออยู่แล้ว เพียงแต่ว่าจะมาถึงเราวัน
ไหนแค่นั้นเอง คั่งพุทธภาษิตที่พระบรมศาสดาได้ตรัสไว้ว่า ชั่ว มรณ
ความตายเป็นของแน่แท้

(ธรรมะเคลติเวอร์รี่ ชุด ธรรมะคู่รัก. ม.ป.ป. : ๑๗๗)

ธรรมะขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า กัลปียาณการี
กัลปียาณัง ปาปการี จ ปาปกัง บุคคลหว่านพืชเช่นไรย่อมได้ผลเช่นนั้น
ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว หรือกล่าวง่าย ๆ ว่า
ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

(ธรรมะเคลติเวอร์รี่ ชุด แฮปปี ๒๔ ชั่วโมง. ๒๕๕๐ : ๑๖๐)

๑.๒.๔.๒ คำคม คติธรรม คำกลอน นอกจากการนำคำคม คติธรรม หรือ คำกลอน ไปกล่าวในตอนเปิดเรื่องแล้ว พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ยังนิยมใช้กลวิธีการ นำเสนอเนื้อหาโดยแทรกคำคม คติธรรม คำกลอน ประกอบในเนื้อหา ซึ่งปรากฏในหนังสือ ทุกเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑) คำคม การนำเสนอเนื้อหาโดยอ้างคำคมนั้น พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตจะนำข้อคิดคำคมมาจากที่มีคนกล่าวไว้ หรือคิดขึ้นเอง เพื่อเป็นข้อคิดเตือนใจให้กับ ผู้อ่าน พบมากในหนังสือธรรมะวัยรุ่น และธรรมะคู่รัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“อย่าเอาตัวเองไปเปรียบกับสิ่งของ แล้วตีค่าเป็นราคา แรก ๆ เราคงมีค่า เท่าโทรศัพท์เครื่องเป็นหมื่น แต่อีกไม่นานค่าของเราอาจจะเหลือยังไม่เท่า ปลาหูหนึ่งแข่งก็เป็นได้”

(ธรรมะเคลิเวอร์! ชูคธรรมะกับวัยรุ่น. ม.ป.ป. : ๑๓๕)

“เมื่อเราคิดจะมีต้นแบบแล้ว เราต้องเลือกต้นแบบที่ดี มีคุณภาพ ที่จะช่วยเพิ่มกำลังใจให้เราทำสิ่งที่ดี ๆ”

(ธรรมะเคลิเวอร์! ชูคธรรมะกับวัยรุ่น. ม.ป.ป. : ๑๕๐)

“ความรักไม่ได้มีหน้าที่เพียงแค่ทำให้เรามองอะไรสวยงามขึ้นเท่านั้น แต่ความรักต้องทำหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของมันด้วย นั่นคือเป็นยาบำรุงหัวใจ ให้มีพลังทำสิ่งต่างๆเพื่อตัวเองและเพื่อคนอื่น”

(ธรรมะเคลิเวอร์! ชูคธรรมะคู่รัก. ๒๕๕๐ : ๓๗)

“จงพอใจกับบทหนึ่งตัวที่อยู่ในกำมือ คิดว่า ไปเพื่อฝันถึงนกสองตัวที่อยู่ บนกิ่งไม้”

(ธรรมะเคลิเวอร์! ชูคธรรมะคู่รัก. ๒๕๕๐ : ๑๐๗)

“ทุกอย่างย่อมเกิดมามีคู่ของมันเสมอ มีเกิดก็มีดับ มีได้ก็มีเสีย มีรุ่งก็มี เสื่อม และแน่นอนว่ามีรักก็ต้องมีเกลียด มีรักก็ต้องมีเลิก ฉะนั้นเมื่อ ได้สิ่งใด มาก็ต้องเตรียมใจยอมรับกับสิ่งหนึ่งที่เป็นของคู่กัน”

(ธรรมะเคลิเวอร์! ชูคธรรมะคู่รัก. ม.ป.ป. : ๑๐๗)

“คำของคนอยู่ที่ผลของงาน”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคธรรมะคูร์ก. ม.ป.ป. : ๑๙๗)

“ผู้มีสติ ไม่เศร้าโศกถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้ว ไม่ฝันเพื่อถึงสิ่งที่ยังไม่มาถึง
ดำรงอยู่ด้วยสิ่งที่ปัจจุบัน แล้วความสุขจะมีขึ้นในใจ”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคธรรมะคูร์ก. ม.ป.ป. : ๒๑๗)

การนำเสนอเนื้อหาโดยแทรกคำคมนั้น จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้
อย่างลึกซึ้ง เพราะคำคมที่มีการใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ไพเราะ คล่องจองจะทำให้ผู้อ่านคล้อยตาม
กับสิ่งที่อ่านได้ จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมในการเขียนหนังสือธรรมะ

๒) คติธรรม การนำเสนอเนื้อหาโดยแทรกคติธรรม พบไม่มากนัก
แต่มีปรากฏบ้างเล็กน้อยจากหนังสือธรรมะวัยทำงาน และธรรมะครอบครัว เป็นการนำ
คติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหามากกล่าวไว้ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจน
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๔๗)

“คนจะล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๘๕)

“คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๑๔๗)

๓) คำกลอน นอกจากคำกลอนหรือบทประพันธ์ที่ปรากฏอยู่ใน
การเปิดเรื่องแล้ว ในการนำเสนอเนื้อหาจะมีการแทรกด้วยคำกลอน บทประพันธ์อีกด้วย
เป็นกลวิธีที่พระมหาสมปอง ดาลปุตุโศ นิยมใช้ค่อนข้างมาก จึงปรากฏในหนังสือทุกเรื่อง
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“อย่าลุ่มน้ำลายรดบนท้องฟ้า

คงไม่คราตรคบนหัวตน

กรรมชั่วกรรมดีแต่ละคน

หนีไม่พ้นเวรกรรมที่ทำมา”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูค แฮปปี ๒๔ ชั่วโมง. ๒๕๕๐ : ๑๑๘)

“เขาเลวบ้างช่างหัวเขา
จงเลือกเอาสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่
เป็นประ โยชน์แก่คนบ้างยังนำคุณ
ส่วนที่ชั่วอย่าไปรู้ของเขาเลย”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุด แสบปี ๒๔ ชั่วโมง. ๒๕๕๐ : ๑๕๓)

“สำเนียงและภาษาศาสนาประเพณี
ประดับไทยให้รู้จักรัศรีเสมอจันทร์
ศศิธรประดับฟ้าศาสนาก็เช่นกัน
ประดับคนประเสริฐสรรพรสถานสุขทุกสังคม”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุด แสบปี ๒๔ ชั่วโมง. ๒๕๕๐ : ๑๕๓)

“ผู้นำคีมวินัยและใจพระ
พาคณะก้าวรุดสู่จุดหมาย
ผู้นำขั้วมั่วกิจติดอบาย
พาสมนุ่นวายฉิบหายตาม”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุด แสบปี ๒๔ ชั่วโมง. ๒๕๕๐ : ๑๖๓)

“เรื่อก็หาว่าล้ำหน้า
ซำก็หาว่าอืดอาด
โง่ก็ถูกควาด
พอลลาภก็ถูกระวาง
ทำก่อนบอกไม่ได้สั่ง
ทำทีหลังบอกไม่มีหัวคิด
เฮ้อ นี่แหละชีวิตคนทำงาน”

บทกลอนข้างต้นนี้พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตได้นำมาจาก
หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง เป็นบทกลอนที่เขียนประชดประชัน และสะท้อน
ความรู้สึกกดดันให้กับคนทำงานได้อย่างชัดเจน

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุด สุขกันเถอะโยม. ๒๕๕๐ : ๑๒๓)

“อันนินทากาเลเหมือนเทน้ำ
ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีคมกรีดหิน
แม้องค์พระปฏิมายังราคิน
คนเดินดินหรือจะสิ้นคนนินทา
เขาว่าเรารออย่าโกรธลงโทษเขา
ในเมื่อเรานี้ไม่เป็นเช่นเขาว่า
หากตัวเราไม่เป็นจริงตั้งวาจา
เมื่อเขาว่าหากโกรธเขาเราเป็นจริง”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี ชุคธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๑๒๒)

“ของบางอย่างซื้อไม่ได้ด้วยเงินทอง
เพราะเป็นของไม่มีราคาขาย
เช่นความรักความปรานีมีน้ำใจ
ปลูกฝังให้คิดชอบประกอบกัน
สิ่งเหล่านี้มีค่าแก่ชีวิต
แต่ว่าเงินไม่มีสิทธิ์มาจัดสรร
เพียงแต่เรามอบให้กันและกัน
ส่วนผู้ให้ได้รางวัลคืออัมใจ”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี ชุคธรรมะผู้รัก. ม.ป.ป. : ๔๓)

จากการศึกษาพบว่า ในการนำเสนอเนื้อหาโดยแทรกคำกลอนนั้นเป็นวิธีที่ใช้
มากอีกวิธีหนึ่ง และพบปรากฏในหนังสือทุกเล่ม การนำเสนอเนื้อหาด้วยวิธีนี้ทำให้เนื้อหา
ความน่าสนใจสามารถดึงดูดใจผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

๑.๒.๔.๓ นิทาน ในการนำเสนอเนื้อหาโดยแทรกนิทานนั้น พบอยู่บ้าง
แต่ไม่มากนัก จะปรากฏในหนังสือธรรมะวัยทำงาน และธรรมะครอบครัว เป็นลักษณะของ
การเล่านิทานประกอบกับการอธิบายธรรมะ โดยในนิทานหนึ่งเรื่องจะแฝงข้อคิดให้ผู้อ่านได้
คิด และเข้าใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ในชีวิตของเรา ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม เราจะประสบความสำเร็จก็ได้
ต่อเมื่อเรามีความตั้งใจ และพากเพียรพยายาม แม้จะไม่ได้ประสบความสำเร็จใน

ตอนแรก ๆ จงอย่าที่อดอยหรือยอมแพ้ต่อสิ่งใดง่าย ๆ เหมือนอย่างมดใน
 นิทานที่อาตมาจะเล่าให้ฟัง ดังนี้

มีมดตัวหนึ่งชื่อสองตัว กำลังเผชิญเคราะห์ร้ายตกลงในน้ำ ทั้งสองแหวก
 ว่ายน้ำหนีไปมา แต่ก็ไม่สามารถขึ้นฝั่งมาได้จนกระทั่งเหนื่อยอ่อน มดตัวอื่น
 เลยบอกกับมดตัวสองว่า “ข้าว่ายน้ำต่อไปไม่ไหวแล้ว ข้าขอยอมแพ้ เพราะข้า
 เหนื่อยเต็มทนแล้ว ข้าขอยอมตายอยู่ตรงนี้นี้ละ” แต่มดตัวสองพูดว่า “เพื่อน
 จงอย่ายอมแพ้ เราพยายามกันต่อไปเถอะ ทรายใดที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็ย่อมมี
 หนทางและความหวังเสมอ”

มดตัวอื่นแหวกว่ายน้ำไปมาพักเดียว ด้วยความท้อแท้ใจก็หยุดว่ายน้ำ
 ท้ายที่สุดก็จมน้ำตาย ส่วนมดตัวสองไม่สิ้นความพยายาม แม้เกือบจะหมดแรง
 แล้ว แต่ก็ยังไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ ว่ายน้ำไปมาจนกระทั่งมีอะไรแข็งลอยมากระทบ
 ข้างหลัง เศษไม้เล็ก ๆ ที่ถูกพัดมา พอให้มดตัวสองเกาะได้จนรอดตายในที่สุด

เห็นไหมคุณโยม มดตัวสองรอดชีวิตมาได้ เพราะความพยายาม ส่วนมด
 ตัวอื่นต้องตายเพราะขาดความพยายาม คุณโยมทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน
 เกิดเป็นคนควรพยายามจนกว่าจะถึงจุดหมาย...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอรี ชุคธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๖๗)

“เจ้าชายตัวน้อยของเราเข้าไปหาแม่และส่งกระดาดให้ หลังจากแม่ชี้
 มือกับฝ่าเท้าเนียนแล้ว เธอก็ก้มลงอ่าน

ค่าตัดหญ้า ๕ บาท

ค่าทำความสะอาดห้องของมดอาทิตย์นี้ ๑ บาท

ค่าซื้อของให้แม่ ๒.๕๐ บาท

ค่าดูแลน้องชาย ๒.๕๐ บาท

ค่าเอาขยะไปทิ้ง ๑ บาท

ค่าได้คะแนนดี ๕ บาท

ค่าทำความสะอาดและกวาดสนาม ๒ บาท

รวมค้ำชำระ ๑๕ บาท

แม่มองลูกชายที่ยืนอยู่ตรงหน้า เธอหยิบปากกาขึ้นมา พลิกกระดาดไป
 ด้านหลังแล้วเขียน

เก้าเดือนที่แม่อุ้มท้องลูก ไม่คิดเงิน

เวลาแม่นั่งกับลูก พยายามลูก และสวดมนต์ให้ลูก แม่ไม่คิดเงิน
 ค่าที่ลูกทำให้แม่เสียน้ำตาเป็นปี ๆ ไม่คิดเงิน
 หลายเดือนที่แม่มีแต่ความหวาดระแวงกับความกังวล เพราะเป็นห่วงลูก
 แม่ไม่คิดเงิน

ของเล่น อาหาร เสื้อผ้า และแม่แต่เช็ดน้ำมูกให้ ไม่คิดเงินหรือกจะลูก
 และเมื่อรวมทั้งหมดเข้าด้วยกันจะเป็นราคาเต็มของความรักที่แท้จริง
 ไม่คิดเงินเหมือนกันจะ

เมื่อลูกชาย ได้อ่านสิ่งที่แม่เขียน น้ำตาหยดโต ๆ ก็ไหลออกมา แล้วเขาก็
 เอาปากกาเขียนหนังสือตัวโตว่า “จ่ายหมดแล้ว” เขาสบตามแม่ และพูดว่า
 “แม่ครับผมรักแม่จริง ๆ นะครับ”

เห็นไหมคุณ โยม เอาเข้าจริง เงินก็ไม่สามารถซื้อจ่ายได้หมดทุกอย่าง
 และมันก็ไม่สามารถแทนที่ความรักของพ่อแม่ได้ด้วย”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชูธรรมะครอบครัว, ม.ป.ป. : ๑๔๕)

จากเนื้อหาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การนำเสนอธรรมะของพระมหาสมปอง
 ศาลปู่โต ในแต่ละครั้งจุดเด่นก็คือ ใช้ภาษาที่นำสมัยเหมาะกับสังคมยุคปัจจุบัน และมักมี
 นิทานอุทาหรณ์ประกอบด้วยทุกครั้ง ทำให้เข้าใจง่ายเหมาะแก่บุคคลทุกวัย ทำให้ได้คติธรรม
 และได้ข้อคิดในแง่ มากยิ่งขึ้น จึงถือว่าเป็นกลวิธีที่เหมาะสม เพราะการแทรกนิทานหรือ
 เรื่องเล่า จะทำให้ผู้อ่าน ไม่รู้สึกเบื่อ เหมาะสมกว่าการอธิบายอย่างตรงไปตรงมา และยังทำให้
 ผู้อ่าน ได้ติดตามเรื่องที่อ่านอีกด้วย

๑.๒.๕ นำเสนอโดยยกตัวอย่างบุคคลประกอบ

การนำเสนอด้วยกลวิธียกตัวอย่างบุคคล เป็นลักษณะของการยกตัวอย่าง
 บุคคลที่ประสบความล้มเหลว ความกลัว ความผิดหวัง ปัญหาและอุปสรรคในชีวิต ภายหลัง
 กลับต่อสู้และเอาชนะปัญหาและอุปสรรคนั้นไปได้ ซึ่งเรื่องที่ท่านนำมาเป็นตัวอย่าง บางครั้ง
 ก็เป็นเรื่องน่าสนใจ ที่มีคติเตือนใจแฝงแง่คิดไว้ในตัว บางครั้งเป็นการยกบุคคลตัวอย่างที่มี
 ชื่อเสียง เป็นที่เคารพและเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ทั้งยังมีชีวิตอยู่หรือได้เสียชีวิตไปแล้ว
 บุคคลเหล่านั้นมีการดำเนินชีวิตอย่างไร จากการศึกษาพบว่ามีกรเขียน โดยการใช้กลวิธีนี้
 ปรากฏอยู่ในหนังสือทุกเรื่องแต่ไม่มากนัก คึงตัวอย่างต่อไปนี้

“อาตมายกตัวอย่างคุณ โศค นุลกุล ผู้บริหารฟาร์ม โศคชัย ที่เรารู้จักกัน ท่านไม่ได้ชอบเลยที่จะมาขลุกอยู่กับวัว ท่านชอบคนตรี อยากเป็นนักร้อง นักดนตรี แต่คุณพ่ออยากให้เรียนบริหารเพื่อมาช่วยกิจการครอบครัว คุณ โศคเห็นว่าเป็นความสุขของคุณพ่อ คุณ โศคจึงทำในสิ่งที่คุณพ่อต้องการ ผลที่สุดคุณ โศคสามารถเรียน ได้ดี ทำงานบริหาร ได้ดี จนสามารถพลิกวิกฤตของฟาร์มที่กำลังย่ำแย่ให้กลับมามีกำไรหลายร้อยล้าน ได้ในเวลาเพียงไม่กี่ปี และทำให้เกิดเป็นความรักในการทำงานนี้ไปโดยไม่รู้ตัว

ถ้าคุณ โยมเชื่อว่าความสุขของพ่อแม่คือความสุขของตัวเอง คุณ โยม จะสามารถทำได้ทุกสิ่งไม่ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม เพราะนั่นคือความดี และการทำความดี ไม่ว่าจะทำเพราะถูกบังคับหรือทำเพราะใจรัก สิ่งที่เหมาะสมกัน คือ ไม่ว่าจะวิธีไหน ผลที่ได้ต่างกันคือ กรรมดี เหมือนกันทั้งนั้น”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะกับวัยรุ่น. ม.ป.ป. : ๖๒)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตได้ประกอบการสอนวัยรุ่นที่มักจะถูกพ่อแม่บังคับ แต่ท่านได้ให้ข้อคิดว่า สิ่งที่คุณแม่แนะนำนั้นเป็นสิ่งที่ดี หากเราทำตาม โดยไม่รู้สึกละเหมือนถูกบังคับเราก็จะทำสิ่งนั้น ได้ดี เหมือนกับคนที่ประสบความสำเร็จมาแล้วอย่างคุณคุณ โศค นุลกุล ผู้บริหารฟาร์ม โศคชัย ที่เรารู้จักกันดี

การยกตัวอย่างที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตได้เขียนอ้างอิงถึงบุคคลที่กล่าวไว้เป็นประจำ คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้

“ตัวอย่างอีกตัวอย่างหนึ่งที่ตีแสกตีสำหรับให้แง่คิดในเรื่องนี้ก็คือ คำสั่งสอนขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงสอนให้ประชาชนชาวไทยรู้จักกินอยู่อย่างพอเพียงมาโดยตลอด ข้าวของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ ทรงโปรดให้ซ่อมแซมมากกว่าที่จะเดินเข้าร้านซื้อใหม่ ๆ ทั้ง ๆ ที่ท่านสามารถหาสิ่งของที่ดีเลิศที่สุดได้จากทั่วทุกมุม โลก แต่พระองค์ก็ยังทรงพร่ำสอนประชาชนของพระองค์ด้วยวัตรปฏิบัติที่งดงามเสมอมา”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะกับวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๑๔๕)

“เรื่องการให้ทานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น มีอุทาหรณ์ เป็นอเนกปริยาย แต่มีเรื่องหนึ่งที่คนไทยได้ยิน ได้ฟังแล้วล้วนประทับใจด้วยกันทั้งนั้น นั่นก็คือ การที่ทรงให้ทาน การที่ทรงพระราชทานพันธุ์ปลา

หมอเทศให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสัตว์น้ำในประเทศไทยทั้ง ๆ ที่แม่น้ำโขงต้น
ปลาชนิดนี้มีเพียงไม่กี่ตัว แต่เพราะพระราชอัธยาศัยแห่งความเป็นพระผู้ให้
ในพระองค์ ทำให้ปลาหมอเทศกลายเป็นปลาเศรษฐกิจที่ทำให้คนไทย
ทั้งประเทศ “อึม” มาจนถึงทุกวันนี้

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เล่าถึงความเป็นมาของ
เรื่องนี้ว่า ต้องไม่ลืมว่า ในหลวงไม่โปรดเสวยปลานิล ทุกครั้งที่มีการนำปลานิล
ไปตั้งเครื่องเสวย จะ โบกพระหัตถ์ให้ย้าย ไปไว้ที่อื่น โดยไม่รับสั่งอะไรเลย
จนวันหนึ่งมีผู้กล้าหาญทูลถามว่า เพราะเหตุใดจึงไม่โปรดเสวยปลานิล
พระองค์ทรงมีกระแสรับสั่งว่า “ก็เลี้ยงมันมาเหมือนลูกแล้วจะกินมันได้
อย่างไร”

ซึ่งที่มาของเรื่องนี้ คือ เมื่อราว พ.ศ. ๒๕๒๔ แรกครั้งพระจักรพรรดิ
อากิฮิโตะยังทรงฐานันดรศักดิ์เป็นมกุฎราชกุมาร ได้ทรงส่งปลานิลทาง
เครื่องบินจำนวน ๑๐๐ ตัว มาทูลเกล้าฯถวายในหลวง ปรากฏว่าเมื่อเดินทาง
มาถึงเมืองไทย ปลาตายเกือบหมด เหลือรอดอย่างไถ่ตายเพียง ๑๐ ตัว
ในหลวงทรงเป็นห่วงเป็นใยปลานิลเหล่านี้ จึงมีพระราชกระแสรับสั่งและ
ทรงเลี้ยงอย่างประคบประหงม จนปลานิลทั้ง ๑๐ ตัวรอดชีวิต และปลานิลทั้ง
๑๐ ตัวได้สนองพระเดชพระคุณแพร่พันธุ์ไปอีกมากมายตามพระราชประสงค์
เป็นอาหารคนไทย ๖๒ ล้านคน มาจนถึงทุกวันนี้

เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาได้ขยายความให้ชัดอีกว่า การอนุรักษ์ก็เป็น
กิจกรรมหนึ่งเท่านั้น แต่มีสิ่งที่ใหญ่กว่าคือการที่พระเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่ม
เห็นไหมครับ ทดลองทดสอบในวังก่อน ท่านเอาสระว่ายน้ำของพระองค์ท่าน
ที่สวนอัมพรมาเลี้ยงปลา ท่านบอกออกไปของหุหร่าฟุ่มเฟือยก็ไม่ค่อยได้ใช้
ว่ายน้ำ เลี้ยงปลาดีกว่า ปลาหมอเทศเกิดที่นั่น แจกจ่ายกระจายไปทั่วเลย
เหมือนลูก เพราะพระองค์เริ่มเพาะแล้วเริ่มแจกจ่ายไปทั่ว เวลานี้แปรพันธุ์เป็น
ปลานิล ปลาอะไรต่ออะไร เป็นโปรตีนราคาถูกให้กับทุกคนแล้ว”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูธรรมะกับวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๑๗๕-๑๗๑)

จากตัวอย่างข้อความข้างต้นนี้พระมหาสมปอง คาลปุคโตได้ใช้ประกอบ
การสอนเรื่อง การให้ที่ไม่หวังผลตอบแทน โดยท่าน ได้ยกบทความเฉลิมพระเกียรติในหลวง
ซึ่งเรียบเรียงโดยคุณสุวิวัฒนา พันธุ์ภูมิ เรื่อง “การให้ของ...ในหลวง” มาเขียนกล่าวอ้างประกอบ

เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องการให้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้พระมหาสมปอง ดาลปุตฺโต ยังได้ยกตัวอย่างธรรมะจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องของความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) เพื่อสอนคนที่ เป็น นายจ้างหรือผู้นำที่มักเอาเปรียบหรือเบียดเบียนลูกจ้าง ดังข้อความดังต่อไปนี้

“อาตมาขอยกตัวอย่างการบำเพ็ญอวิหิงสาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังเหตุการณ์ที่เปิดเผยจากวงการตำรวจจราจร เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๓๐ ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่า ตามปกติเวลาที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไป ณ ที่ใด เจ้าหน้าที่จราจร จะปิดถนนตลอดเส้นทางนั้นทุกครั้ง จึงทรงมีกระแสพระราชดำรัสว่า ไม่ต้องให้เจ้าหน้าที่ปิดการจราจรเวลาเสด็จพระราชดำเนินไม่ว่าที่ใด หากการจราจรเกิดติดขัดก็มีพระมหากรุณาธิคุณที่จะทรงอยู่ในสภาวะแห่งการติดขัดนั้น เช่นเดียวกับพสกนิกรของพระองค์”

นอกจากตัวอย่างความไม่เบียดเบียน หรือ อวิหิงสา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ตัวอย่างธรรมะอีกข้อคือ ความเพียร (ตปฺพะ) และความอดทน (ขันติ) พระมหาสมปอง ดาลปุตฺโต ยังยกตัวอย่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากพระราชกรณียกิจของพระองค์ ดังข้อความที่ว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงศึกษาลักษณะอากาศโดยใช้ข้อมูลที่กรมอุตุนิยมวิทยานำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายทุกวัน ร่วมกับข้อมูลจากต่างประเทศที่พระองค์ทรงเลือกเองจากระบบสื่อสารต่าง ๆ ในหลายครั้ง ๆ ที่พระองค์ทรงมีพระราชวินิจฉัยในลักษณะแตกต่างออกไป และผลก็ออกมาตามพระราชวินิจฉัย พระองค์ท่านก็ทรงมีพระราชดำรัสในทางจำขันเพื่อไม่ให้เราเสียใจ เช่น การไม่เข้ามาของพายุ Angela ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ทรงมีรับสั่งว่า “ไม่เป็นไร ลูกนี้ไม่เข้า ฉันให้นางเมขลาพาไปที่เขาพระสุเมรุแล้ว” ซึ่งนอกจากพระปรีชาสามารถในการเรียนรู้และฝึกฝนแล้วยังทรงมีพระอารมณ์ขันอีกด้วย”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูธรรมะกับวัยทำงาน. น.ป.ป. : ๒๐๕-๒๑๐)

จากหนังสือสุขกันเถอะ โยม ๒ ที่เล่าถึงการทำงานเป็นทีมของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ท่านยังได้เขียนยกตัวอย่างบุคคลในสังคมที่ท่านได้พบเห็นแล้วมีวิถีชีวิตหรือแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักธรรมะหรือการดำเนินชีวิต ท่านก็ได้นำมาเขียนไว้ในหนังสือธรรมะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“และอีกตัวอย่างหนึ่งที่ได้จากวงการบันเทิง ที่อาตมาคิดว่าเป็นประโยชน์กับตัวเองและทีมงานเป็นอย่างมาก ก็คือความเป็นมืออาชีพ ช่วงแรกๆ ที่ไปบันทึกรายการโทรทัศน์ อาตมาขอมริบว่ามีหุงคหิจบ้างเวลาให้รอนาน ๆ แต่พอไปหลาย ๆ ครั้งแล้ว ได้เห็นคาราคัง ๆ อย่างคุณกบ คุณแพ่ง และคุณมอส ที่ต้องรอเหมือนกับอาตมา โดยพวกเขาไม่มีทำที่ว่าหัวเสีย หรือไม่สบายมันแต่อย่างใด บางครั้งต้องรอจนคึกคื้น พวกเขาก็จะบิวอารมณ์ให้คึกคักตลอด

หรืออย่างคุณตุ๊ก ญาณี ตอนนั้นอาตมาไปบันทึกเทปรายการ วิไอพี แล้วแกเหยียบน้ำที่หกบนพื้นห้องส่งจนเกือบลื่น จึงออกอารมณ์บ่จอยอย่างชัดเจน แต่ภายในระยะเวลาไม่ถึงเสี้ยววินาที พอกล้องแพนมาทางเธอปุ๊บ คุณตุ๊กก็สามารถยิ้มแฉ้มและหัวเราะหยอคนุกได้อย่างครื้นเครงเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น”

(ธรรมะเคลิเวอรี ชุดสุขกันเถอะ โยม ๒, ๒๕๕๐ : ๒๔)

การนำเสนอเนื้อหาโดยยกตัวอย่างบุคคลประกอบ หรือการกล่าวอ้างอิงบุคคลทั้งที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว นั้น เป็นการเขียนข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือเหมาะสมอย่างยิ่งเมื่อต้องการยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพหรือเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น และบางตัวอย่างยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

๑.๒.๖ นำเสนอโดยแทรกอารมณ์ขัน

กลวิธีในการนำเสนอธรรมะในรูปแบบการเขียนโดยแทรกอารมณ์ขันของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เป็นอีกวิธีหนึ่งที่น่าสนใจมากที่สุด เพราะธรรมะเคลิเวอรีของพระมหาสมปอง จะเน้นที่ความสนุกสนาน เพื่อใช้ในการเขียนเพื่อดึงดูดใจกลุ่มผู้อ่านจากการศึกษาจึงพบกลวิธีในการนำเสนอโดยแทรกอารมณ์ขันในหนังสือทุกเล่ม โดยแบ่งเป็นการใช้อารมณ์ขันทั้งหมด ๓ ประเภท ได้แก่

๑.๒.๖.๑ การใช้คำพูดเสียดสีประชดประชัน

๑.๒.๖.๒ การหักมุมอย่างไม่คาดฝัน

๑.๒.๖.๓ การเล่าเรื่องซ้ำกัน

๑.๒.๖.๑ การใช้คำพูดเสียดสีประชดประชัน เป็นกลวิธีแทรกอารมณ์ขัน โดยการใช้ถ้อยคำทำนองประชดประชันหรือกระทบกระทั่งกัน ๗ พบในหนังสือธรรมะกับวัยรุ่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ถ้าจะเข้าใจวัยรุ่น เราต้องทำตัวให้เป็นตาม ไปค้าย แต่ถ้าจะให้เอาตมา ไปใส่กางเกงยีนส์ สวมแว่นตาอันเท่าล้อจักรยาน เพื่อจะให้เข้าใจวัยรุ่นแล้ว ละก็ เอาตมาขนอนอนซบผ้าเหลืองดีกว่า”

(ธรรมะเคลียวอร์ ชูธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๒๖)

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตล้อเลียนวัยรุ่นยุคปัจจุบันที่มีกสวมแว่นตาแฟชั่น ที่มีขนาดใหญ่มาก จึงเขียนประชดประชันแบบอารมณ์ขันว่า แว่นตาอันเท่าล้อจักรยาน ซึ่งสามารถทำให้ผู้อ่านรู้สึกขำได้

๑.๒.๖.๒ การหักมุมอย่างไม่คาดฝัน กลวิธีการดำเนินเรื่องแบบหักมุม ไม่คาดฝัน เป็นการเขียนเล่าเรื่อง โดยให้ผู้อ่านติดตามเรื่องแต่ถึงตอนจบก็จบแบบพลิก ความคาดหมาย คือผู้อ่านคาดไม่ถึง ซึ่งเป็นการสร้างอารมณ์ขันอีกแบบหนึ่งให้กับผู้อ่าน พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตใช้กลวิธีนี้จำนวนมาก พบในหนังสือธรรมะคู่รัก และหนังสือสุขกันเถอะ โยม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นเรื่องที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เขียนเล่าเรื่องปัญหาความรักของคนหนุ่มสาว โดยใช้วิธีการเขียนถามและตอบแล้วแทรกอารมณ์ขันในคำตอบ แต่ละคำตอบ โดยตอบคำถามแบบหักมุม ดังนี้

“หลวงพี่ขา...พี่เบ้มเขาทำกับหนูอีกแล้วหลวงพี่ เขาหาว่าหนูไม่รักเขา ตามหึ่งเขาตลอดเวลา นี่หนูรักเขานะหลวงพี่ หนูถึงทำแบบนี้”

“อ้าวไปหึ่งกันทำไหนดะถึงได้ทะเลาะกัน ไปวินเขาหรือเปล่า โยมคิม คนรักกันต้องถนอมน้ำใจกัน รักคือความเข้าใจ”

“ก็เพราะรักคือความเข้าใจไงคะหลวงพี่ มันถึงเป็นแบบนี้ หนูเข้าใจว่า มันแอบไปมีกิ๊ก มันก็มีจริง ๆ หนูเข้าใจว่ามันแอบพาเด็กไปกินข้าวดูหนัง

มันก็ทำจริง ๆ แบบนี้หลวงพี่ว่าหนูไม่เข้าใจอีกหรือคะ”

“เออ มันไม่ใช่เข้าใจแบบนั้น แล้วนี่โยมเริ่มไปไหนล่ะ”

“หนูส่งเขาไปทำความเข้าใจความรักในที่สงบ ๆ แล้วค่ะ หวังว่าคราวนี้ จะทำให้เขาคิดได้”

“ส่งไปนั่งสมาธิวัดไหนหรือ โยมติม ค่ะ ใช้ธรรมะเข้าช่วยสงบใจ ชัดเกล้าใจคนได้คือโยมติม”

“เปล่าค่ะ หนูส่งเขาไปทำความเข้าใจที่โรงพยาบาลเพราะหนูเอา ไม้หน้าสามพาดเสียบเลย ตอนนี้นอนสงบเข้าเพื่อกระดูกไม่ได้ทั้งตัว กระปริบตาได้อย่างเดียว”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะคู่รัก. ๒๕๕๐ : ๔๑)

“เทพบุตรจุติลงมาเกิด ถือกำเนิดเป็นวานรตอนดึก
เกิดเป็นใหญ่ในป่าวนาลี ลิงคนนี่คือท่านผู้อ่านเอ๋ย”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคสุขกันเถอะ โยม ๒. ๒๕๕๐ : ๖๓)

อีกตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน

“นมัสการค่ะหลวงพี่ วันนี้ว่างมากหรือคะ ถึงมาเดินเล่นอยู่แถวนี้ได้”

“เฮ้... โยมปีมนี่ยังงัยกัน ทักแปลกๆ วันนี้อาตมากลับจากไปบรรยาย ธรรม ไวกว่าปกติ ก็ขอเดินคุยกับต้น ไม้ในวัดบ้างเถอะ แล้วนี่เป็นอะไร กันอีก ทำหน้าเป็นกะทิบูดอีกแล้ว”

“ก็พี่กลัวลึกลับ เขาก็รู้ว่าหนูกลัวหมา เมื่อก่อนหมาเห่าหนูก็ไปหลบ หลังเขา เขาค้นมาว่า ว่าหนูเดินยังงัยให้หมาเห่า ก็คิดลึกลับ ตอนคบกันแรก ๆ บุงไม่ให้กั๊ด แมลงวันไม่ให้ตอม แทบจะเกี่ยวข้าวแทนหนูด้วยซ้ำ เพราะกลัว หนูเมื่อปาก แลมยังเคยช่วยหนูไม่ให้ถูกรถชนอีก แต่ดูเขาทำกับหนูตอนนี้ ลึกลับ เมื่อก่อนนะมีคนมาจับหนูตั้งเยอะแยะ แต่หนูก็ไม่เลือกเขา รู้จักเลือก คนอื่นก็คี่”

“โยมกลัวทำไมทำอย่างนั้นล่ะ ไม่คีนะเนียเป็นแฟนกันแล้ว ต้องปฏิบัติ ต่อกันอย่างเสมอต้นเสมอปลายสิ”

“ผมก็ทำเหมือนเมื่อก่อนตอนคบกันแรกๆนั่นแหละครับหลวงพี่ ไม่ได้ ต่างจากเดิมเลย”

“ก็ทำไมไม่ปกป้องเขาเหมือนเดิมล่ะ ปกป้องเหมือนตอนที่ช่วยโยมป้อม
จากรถชนไง แบบนี้ไม่ใช่หรือที่โยมชนะใจโยมป้อมได้”

“สมัยก่อนผมไม่ได้ปกป้องป้อมมากมายนะหลวงพี่ ผมก็เป็นแบบนี้ล่ะ
ตอนนั้นที่มีรถเบรคแตกกำลังจะมาชน ไอ้คนที่ยืนอยู่ข้าง ๆ มันวิ่งหนีไปก่อน
แล้ว ก่อนมันหนีมันยังถีบผมเข้าไปหารถเสียบอีกแล้วก็บังเอิญ ผมก็เข้าไป
ชนป้อม เราสองคนถึงได้ล้มไปอีกทางหนึ่ง เลยไม่โดนรถชน ป้อมก็คิดว่าผม
แมนมากที่ช่วยเขา ถ้าไอ้คนนั้นมันไม่วิ่งไปเสียบก่อน ผมนะวิ่งคนแรกเลย”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะคู่รัก. ๒๕๕๐ : ๗๓)

กลวิธีการแทรกอารมณ์ขันแบบหักมุม โดยไม่คาดฝันเป็นกลวิธีหนึ่ง
ที่เหมาะสมที่จะเป็นวิธีที่ทำให้ผู้อ่านหนังสือธรรมะไม่รู้สึกรู้สึกเกิดความเบื่อหน่าย

๑.๒.๖.๓ การเล่าเรื่องซ้ำกัน กลวิธีการดำเนินเรื่องโดยการเล่าเรื่องซ้ำกัน
เป็นกลวิธีที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้มากที่สุด พบในหนังสือทุกเรื่อง ซึ่งมีลักษณะ
การแทรกการเขียนเล่าเรื่องที่สนุกสนาน มีมุขตลกให้ผู้อ่านได้หัวเราะไปกับเรื่องที่กำลังอ่าน
ซึ่งทำให้หนังสือธรรมะน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“มีเรื่องหนึ่งอยากให้คุณ โยม ได้อ่านดู เป็นเรื่องของไอ้หนุ่มวัยรุ่นขา โจ้
ประจำซอย วันหนึ่งหลังจากชดเหล้าได้ที่ก็เดินเมามายมาเจอยายคนหนึ่งที่กำลัง
ก้ม ๆ เงย ๆ อยู่ตรงเสาไฟ ก็เลยอดไม่ได้ที่จะชวนเมาท์ก่อนเข้าบ้าน

“ยาย คิกแล้วมาทำอะไรที่นี่” (แล้วแกล้งมาทำอะไรแถวนี้)

“ไอ้หนู ยายหาเข็มอยู่ ยายทำตกไว้หาตั้งนานแล้วยังไม่เจอเลย”

(ยายนี่ก็แปลกคิกแล้วยังจะมาหาเข็ม สงสัยจะรีบใช้)

“อ้าวหรือ เคียวผมช่วยหาแล้วกัน ตกตรงไหนล่ะยาย” (ถึงเมาท์ก็ยังมิ
น้ำใจงามเนอะ ไอ้หนุ่ม น่าชื่นใจจริง ๆ)

“ตกในบ้าน”

“อ้าว แล้วทำไมยายไม่หาในบ้านล่ะ มาหาอะไรตรงนี้ ยายนี่แก่แล้ว
ไม่รู้เรื่องเลยนะเนี่ย” (เอ๊ะ ไอ้หนุ่ม มาว่าแก่ได้ไงเพ็งจะ ๗๐ เอง)

“บ้านยายไฟดับ ยายเลยมาหาตรงนี้ เห็นมีไฟสว่างดี แล้วนี่ไปไหน
มาล่ะทำไมเพ็งกลับมาบ้านนี้” (แทนที่จะรีบกลับบ้านนอน ก็ยังอุตส่าห์
คุยต่อเนะยาย)

“ไปเที่ยวกับเพื่อนมา ผมไม่สบายใจเรื่องที่บ้านนยาย เรื่องตัวเอง
เรื่องเรียน เลยไปกินเหล้ากับเพื่อนมา”

“อ้าว แล้วไอ้ที่เป็นอยู่นี้ มันไม่สบายที่ไหนล่ะลูก”

“ที่บ้าน ใจหาย ที่ใจผมนี่แหละ”

“แล้วทำไมไม่กลับไปทุกขที่บ้าน แก่ที่ใจละ ไปแก้นอกบ้านทำไม”

จากการศึกษาพบว่าจุดเด่นในการดำเนินเรื่องในการเขียนหนังสือธรรมะ
ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต กลวิธีหนึ่ง คือ การแทรกอารมณ์ขันซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของ
ธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ที่ต้องเน้นให้กลุ่มเป้าหมายมีอารมณ์ ให้มีความสุขคลาย
ความทุกข์กับการอ่านธรรมะมากกว่าที่จะซาบซึ้งในรสพระธรรม บางเรื่องมีความเหมาะสม
สามารถสอดคล้องกับเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

๑.๓ การปิดเรื่อง

เป็นการสรุปเพื่อให้แน่ชัดลงไป หรือเพื่อให้คิดเป็นการบ้าน หรือฝาก
ความประทับใจไว้กับผู้อ่าน ว่าเรื่องที่เขียนนั้นจะมุ่งหมายไปในแบบใด ในการปิดเรื่องของงาน
เขียนหนังสือธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นั้นพบว่าใช้กลวิธีปิดเรื่อง ๖ วิธี ได้แก่

๑.๓.๑ ข้อความประทับใจให้เห็นจุดที่ต้องการ

๑.๓.๒ คำพูดของคนสำคัญ สุภาษิต คำกลอน หรือคำคม

๑.๓.๓ สรุปใจความสำคัญของเรื่อง

๑.๓.๔ วิธีแสดงความเห็นหรือทัศนะของผู้เขียน

๑.๓.๕ ให้คิดเอาเอง

๑.๓.๖ ข้อคิดเตือนใจ อุทาหรณ์

๑.๓.๑ ปิดเรื่องโดยใช้ข้อความประทับใจให้เห็นจุดที่ต้องการ

การปิดเรื่องโดยใช้ข้อความประทับใจให้เห็นจุดที่ต้องการ เป็นลักษณะ
ของการปิดเรื่อง โดยเขียนข้อความที่สร้างความประทับใจให้กับผู้อ่านให้ได้คิด และเกิด
ความลึกซึ้ง และเห็นถึงจุดหมายของผู้เขียนว่าต้องการสิ่งใด จากการศึกษพบว่า
พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้กลวิธีการปิดเรื่องด้วยกลวิธี การปิดเรื่องโดยใช้ข้อความ
ประทับใจจำนวนมาก และพบในหนังสือทั้ง ๗ เล่ม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แต่ถ้าจะศึกษาธรรมะหรืออยากมีศีลในใจ ไม่จำเป็นต้องให้รอดถึงวัยชราณะ คุณโยม เพราะตอนนี้ธรรมะของอาตมาก็ได้ส่งไปถึงวัยรุ่นแล้ว จึงอยากให้ วิชาพระพุทธศาสนาเป็นอีกหนึ่งวิชาที่วัยรุ่นจะศึกษาให้อาตมาได้ชื่นใจ... เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๒๕)

“ตอนนี้กำลังคิดอยู่ว่าจะหาทางให้ทบวงมหาวิทยาลัยเห็น งบประมาณเคลิเวอร์รี่ เข้าไปในมหาวิทยาลัยสักแห่งสองแห่ง เชื่อเลยว่าต้องมี คน लेकरเรียนเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ...ก็จะมีคณะไหนได้สาระและเสีง ฮาได้มากกว่าคณะเราไม่มีอีกแล้ว ...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๕๘)

“วันนี้คงไม่ขออะไรมาก แต่อยากให้รักธรรมะน้อย ๆ แต่รักนาน ๆ และฝากธรรมะเคลิเวอร์รี่ให้อยู่ในอ้อมใจของคุณ โยมทุกท่านนาน ๆ... เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๗๒)

“ธรรมะเคลิเวอร์รี่อยากเตือนว่า อย่าให้ความรักของพ่อแม่เป็นที่หลบภัย เมื่อเวลาที่เจอปัญหา หรือผิดพลาดเท่านั้น แต่จงใช้ความรักของพ่อแม่เป็น เกราะกำบังจากสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง เพราะแค่คิดถึงความรักที่ท่านมีให้ ก็มากมาย มหาศาลจนเราแทบจะ ไม่อยากได้ความรักจากคนแปลกหน้ามาทำร้ายใจ เราเอง...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๘๕)

“อาตมาไม่อยากเห็นคุณ โยมที่ยังรักสนุกกับความรัก สำนึกได้ว่า ความเจ้าชู้เป็นสิ่งไม่ดี เมื่อตัวเองต้องกลายเป็นเหยื่อของมัน ไปแล้ว บางคน คิดโรคร้าย บางคนถึงขั้นทำให้คนอื่นต้องฆ่าตัวตายเพราะความรักสนุก หรือ บางคนจนชั่วชีวิตก็ไม่อาจหาความรักแท้ได้สักครั้ง เจริญพร

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับคู่รัก. ม.ป.ป. : ๑๒๓)

“อาตมาอยากให้คุณ โยมวัยทำงานทุกท่านเป็นคนมีคุณภาพมากกว่า ปริมาณและงานจะเดินได้อย่างเต็มที่เต็มกำลังประเทศชาติจะได้เจริญ...

เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๕๒)

“ไม่เที่ยงงาน ไม่จน ไม่อด จำสูตรนี้ไว้อีกสูตรนะคุณโยม อยากให้
ทุกท่านมีความรัก ในงานของตัวเองและมุ่งมั่นอย่างเต็มที่ เพราะนอกจากผลดี
จะตกถึงคุณโยมประการหนึ่งแล้ว อีกประการหนึ่งคือ งานสมัยนี้หายาก...

เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๕๒)

“ขอให้คุณโยมที่เริ่มทำงานใหม่ เจอคนใหม่ ๆ ได้พบความสุขและ
มิตรภาพใหม่ ๆ ที่จะเป็นกำลังใจในการทำงานต่อไป รู้จักการวางตัวให้
เหมาะสม คิดดี พูดดี แล้วสิ่งดี ๆ ก็จะเกิดแก่เรา ให้คุณโยมคิดว่า ทำได้
ย่อมมีโอกาสมากกว่าคนที่คิดว่าทำไม่ได้ รู้จักใหญ่ รู้จักเล็ก มีสัมมาคาราวะ
แล้วคุณโยมจะมีความสุขในการทำงาน”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๑๐๑)

“วันนี้สร้างความอบอุ่นให้ครอบครัว ให้คนในครอบครัวบ้างหรือยัง
ถ้ายังขาดมาอยากให้คุณโยมเริ่มทำเสียแต่วันนี้ เพราะคุณโยมยังรักและให้
ความสำคัญกับคนในครอบครัวตัวเองไม่ได้ คุณโยมก็คงไม่มีวันรู้จักรักและ
ให้ความสำคัญกับคนอื่นได้เช่นกัน...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๒๑๘)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นตัวอย่างของการเขียนปิดเรื่องด้วยกลวิธีการใช้
ข้อความประทับใจให้เห็นจุดที่ต้องการ จะเห็นได้ว่าตัวอย่างที่ยกมาเป็นการบอกถึง
ความต้องการของพระมหาสมปอง ที่เสนอแนะหรือเป็นการสอนให้ผู้อ่านได้แก้ปบหาชีวิต
หรือการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขได้อย่างไรบ้าง โดยการ ใช้ข้อความสั้น กระชับ แต่ลึกซึ้ง
น่าประทับใจ จึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับที่จะทำให้อ่านหนังสือธรรมะได้รับ
ประโยชน์จากการอ่านมากที่สุด

๑.๓.๒ ปิดเรื่องด้วยคำพูดของกนสำคัญ สุภามิต คำกลอน หรือคำคม

จากการศึกษาพบว่านอกจากพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตจะใช้คำคม สุภามิต หรือคำกลอนในการเปิดเรื่อง หรือดำเนินเรื่องแล้ว ยังพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตยังใช้กับการปิดเรื่องอีกด้วย เป็นกลวิธีที่พบมากในการเขียนหนังสือธรรมะ พบในหนังสือทั้ง ๗ เล่ม ซึ่งมีลักษณะการนำคำพูดของบุคคลสำคัญ หรือสุภามิต คำคม บทกลอนทั้งที่คัดลอกมาหรือแต่งขึ้นเองมาเขียนปิดเรื่องเพื่อเป็นการสรุปและสร้างความประทับใจแก่ผู้อ่าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฟังธรรมะแล้วจะไม่โง่ แต่ถ้าฟังโปเตโต้

รักแท้ดูแลไม่ได้

ฟังธรรมะแล้วจะไม่หคหู้ แต่ถ้าฟัง

โซคูลแล้ว จะเหลือแต่ซากอ้อย

ฟังธรรมะแล้วจะไม่เป็นปอบ แต่ถ้าไปฟัง

พี่ออฟแล้ว จะหยุดไม่ได้ซาใจ

ฟังธรรมะแล้วจะไม่โง่งม

แต่ถ้าไปฟังเจ้าโลม

เพื่อนกับแฟนแทนกันไม่ได้”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะกับวัยรุ่น. ม.ป.ป. : ๓๕)

ข้อความข้างต้นเป็นคำคมที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เขียนปิดท้ายไว้ โดยใช้วิธีนำชื่อศิลปินนักร้องที่กำลังโด่งดัง และชื่อบทเพลงของศิลปินเหล่านั้นมาแต่งเป็นข้อความสัมผัสคล้องจองสั้นๆ เพื่อดึงดูดใจผู้อ่านที่เป็นวัยรุ่น จากการศึกษพบว่าตัวอย่างข้างต้นนี้พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตใช้เป็นประจำในหนังสือทุกเล่มที่เขียน จนถือเป็นข้อความที่เป็นเอกลักษณ์สำหรับธรรมะเคลิเวอร์รี่ ผู้อ่านที่ติดตามเป็นประจำคงท่องจำกันได้

“บนเส้นทางแห่งความสำเร็จไม่ได้ไปด้วยพรหมอันอ่อนนุ่มหรือโรยด้วยกลีบกุหลาบ แต่ทุกคนสามารถสร้างปราสาทที่โอ่อ่าหรือคฤหาสน์ที่สวยงามเพื่อเป็นที่พำนักตลอดกาลได้ด้วยลำแข้งของเราเอง ด้วยสองขาของเราเอง ชีวิตที่มีภารกิจก็เหมือนมีน้ำทิพย์ค่อยหล่อเลี้ยงลมหายใจเจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุดธรรมะกับวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๒๗)

“พระพุทธศาสนาสอนว่า “อิฉิ ทุกข์ โลก การเป็นหนี้เป็นทุกข์ในโลก” แต่ปัจจุบันคนเป็นหนี้มาก ๆ เขาไม่กลัวกันหรอก คิดว่ายืมได้ ก็ต้องคืนได้ แต่ใช้คืนยาก ๆ นี่อันตราย ทั้งทรัพย์สินและชีวิต อยากให้คุณโยมใช้ ความเพียร ความมานะ และการเก็บออม เป็นหนทางการแก้ไขปัญหาการเงิน ที่เกิดขึ้น เรียบผูกก็ต้องรู้จักเรียนแก้ และทางแก้มันต้องถูกทางจึงจะนำ ความสุขมาให้ในที่สุด...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะกับวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๑๕๘)

“อยากได้ดี ไม่ทำดีนั้นก็มีมาก
ดีแต่อยาก แต่ไม่ทำน่าำหนอ
อยากได้ดีต้องทำดี อย่ารีรอ
ดีแต่ขอ รอแต่ดี ไม่ดีเลย”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะกับวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๒๔๑)

“ตั้งสุภาษิตอีกบทหนึ่งที่ว่าไว้เช่นกันว่า “ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น” ฉะนั้น ระวังลูกไม้ของคุณ โยมจะไปหล่นไกลถึงพม่าไฉนนะคุณ โยม เคี้ยวจะหาว่า อาตมาไม่เตือน ...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๑๕๑)

“ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน ถ้าผลงานดีค่าตอบแทนที่สูงขึ้น ผลงาน ไม่ดีค่าตอบแทนก็จะต่ำลง และที่สำคัญคุณค่าของคุณ โยมจะลดลงด้วย...
เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคแฮปปี้ ๒๔ ชั่วโมง. ๒๕๕๐ : ๗๕)

จากตัวอย่างที่ยกมากล่าวข้างต้น และจากการศึกษาพบว่ากลวิธีการใช้ บทกลอน สุภาษิต หรือคำคม พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตจะนิยมใช้กลวิธีนี้ค่อนข้างมาก ทั้งการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง จึงนับว่ากลวิธีดังกล่าวเป็นเอกลักษณ์ การเขียนของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ที่มีความโดดเด่นน่าสนใจ

๑.๓.๓ ปิดเรื่องด้วยวิธีสรุปใจความสำคัญของเรื่อง

การปิดเรื่องด้วยวิธีสรุปใจความสำคัญของเรื่องเป็นวิธีการเขียนที่นักเขียนนิยมใช้กันมากที่สุด ถึงแม้ไม่มีจุดที่น่าสนใจ แต่เหมาะสำหรับให้ผู้อ่านที่ต้องการให้เข้าใจง่าย ไม่ต้องคิดเอง เปรียบเสมือนการสรุปเนื้อหาทั้งหมดให้ จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้กลวิธีอยู่บ้างไม่มากนัก แต่ก็ปรากฏอยู่ในหนังสือทั้ง ๗ เล่ม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ธรรมะเคลิเวอร์รี่เชื่อว่าวัยรุ่นทุกคนชอบการแข่งขัน แต่จึงใช้การแข่งขันนั้นสร้างสรรค์สิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้คนอื่น ๆ ได้เดินตามมา และพัฒนาความสามารถขึ้นไปเรื่อย ๆ แต่ถ้าพลาดพลั้งขึ้นมา ก็อย่าโศกไป เพราะยังพ่อแม่เป็นเพื่อนให้ชุกพิกใจ ก่อนที่จะลุกขึ้นสู้อีกครั้ง.. เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับวัยรุ่น. ๒๕๕๐ : ๕๓)

“ดังนั้น การรักอย่างมีความสุขก็คือ การรักอย่างมีสตินั่นเอง เรียกได้ว่าตัดอดีต ปิดอนาคต แล้วกำหนดปัจจุบัน ช่วยกันทำปัจจุบันให้ดีที่สุด จริ่งใจต่อกันมากที่สุด เข้าใจกันมากที่สุด เมื่อปัจจุบันรักกันคืออนาคตก็จะรักกันดีตามไปด้วย ถ้าทำได้เช่นนี้อาตมารับรองว่ารักกันนาน และมีความสุขแน่นอน ดังภาษิตที่ว่า “ผู้มีสติ ไม่เศร้าโศกถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้ว ไม่เพื่อฝันถึงสิ่งที่ยังมาไม่ถึง ดำรงอยู่ด้วยปัจจุบันแล้วความสุขจะมีขึ้นในใจ...เจริญพร

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับคู่รัก. ๒๕๕๐ : ๒๑๗)

“ฉะนั้นแล้ว หากเราจะแก้ปัญหาความมารักนี้ได้ ต้องแก้ที่ใจเราก่อน ทำให้จิตใจเราเข้มแข็งด้วยการสำนึกถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ สำนึกถึงสังขะที่เคยไว้ให้แก่กัน สำนึกถึงความรักที่มีต่อกัน ที่สำคัญคือสำนึกถึงความทุกข์ ความเสียใจที่จะตามมาเพราะผลจากการกระทำนอกใจของเราเองเป็นเหตุ อาตมาเชื่อว่า คุณโยมทุกท่านของอาตมาจะมีจิตใจที่หนักแน่นมากพอและเห็นความสำคัญของความรักความสุข และเห็นคุณค่าของคนรักของตัวเอง... เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๕๘)

“เพราะฉะนั้นถ้าหากคุณโยมไม่อยากจะทำให้ครอบครัวต้องเกิดปัญหาเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ ก็ต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด วางแผนการใช้จ่ายเงินให้รอบคอบ ตั้งกฎกติกาในการใช้เงินให้กับสมาชิกในครอบครัวได้ปฏิบัติร่วมกัน เพียงเท่านี้คุณโยมและครอบครัวก็จะใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขปราศจากหนี้สิน...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคแฮปี ปี ๒๔ ชั่วโมง. ๒๕๕๐ : ๑๐๗)

ถึงแม้การปิดเรื่องด้วยวิธีสรุปใจความสำคัญของเรื่องจะเป็นกลวิธีที่น่าสนใจมากนัก แต่ก็ยังเป็นวิธีที่เหมาะสมเพื่อทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดได้ง่ายยิ่งขึ้น

๑.๓.๔ ปิดเรื่องด้วยวิธีแสดงความเห็นหรือทัศนะของผู้เขียน

การปิดเรื่องด้วยวิธีแสดงความคิดเห็นหรือทัศนะของผู้เขียนเป็นการเขียนสรุปด้วยความคิดเห็นของผู้เขียนเอง เช่น การเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหา หรือเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนเอง จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใช้กลวิธีนี้ไม่มากนัก พบในหนังสือธรรมะวัยรุ่น ธรรมะคู่รัก ธรรมะวัยทำงาน ธรรมะครอบครัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ดูอย่างอาตมาสิ รักไม่ยุ่งมุงแต่เทศน์ ทุกวันนี้อาตมาเลยมีธรรมะไว้นอนอยู่ข้าง ๆ ทุกคืน ถึงจะจับต้องไม่ได้ แต่ที่แน่ ๆ ธรรมะไม่เคยทำให้อาตมาต้องเสียน้ำตาเลยนะคุณโยม...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคธรรมะกับวัยรุ่น. ม.ป.ป. : ๕๐)

“อาตมาเชื่อว่า การแสดงความรัก ไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ยาก สำหรับคนที่ทำอยู่เป็นประจำ แต่สำหรับคนที่ไม่เคยทำก็อาจขวยเงินไม่กล้าทำ จนบางทีเวลาที่แสดงความรักมันหมดไปเสียก่อน ทำให้ต้องมาเสียใจภายหลัง”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคธรรมะกับคู่รัก. ม.ป.ป. : ๒๐๓)

“การทำงานนั้นเราอาจจะเหนื่อยได้ ท้อได้ แต่อย่าหมดความสุขกับการทำงาน เพราะการทำงานก็เป็นเหมือนการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่ง นั่นคือการทำหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้องและเต็มที่...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชูคธรรมะกับวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๔๒)

“อาตมาเข้าใจว่า การสูญเสียเป็นเรื่องเจ็บปวดมาก แต่มันจะเป็นตัวพิสูจน์พลังของคุณ โยม ให้ได้รู้ว่าตัวเองควรจะทำอะไรและมีศักยภาพในการทำสิ่งดีๆเพื่อตนเอง และเพื่อคนที่ยังอยู่ได้อย่างไร และอาตมาก็เชื่อเหลือเกินว่า คุณ โยมที่อ่านหนังสือของอาตมาทุกท่านจะมีปัญญาพิจารณาได้ว่าการเป็นคนดี และทำสิ่งดี ๆ เพื่อค้ำนินชีวิตต่อไปจะทำให้คุณ โยมมีความสุขได้มากอย่างไม่น่าเชื่อ...เจริญพร

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๒๒๕)

“ธรรมะไม่ใช่เรื่องไกลตัวนะคุณ โยม อยู่ใกล้กันแบบหายใจรดต้นคอให้ชนลูกซู่ๆเลยทีเดียวนะ เพียงแต่เราไม่รู้ลึกเท่านั้นเอง...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๑๘)

การปิดเรื่องด้วยวิธีแสดงความเห็นหรือทัศนะของผู้เขียนผู้อ่านอ่านแล้วสามารถทำถึงทัศนะของผู้เขียน ได้เป็นอย่างดีว่ามีทัศนะต่อเรื่องราวต่าง ๆ อย่างไร และทัศนะที่ดีสามารถนำมาปฏิบัติตามได้

๑.๓.๕ ปิดเรื่องแบบให้คิดเอง

การปิดเรื่องแบบให้คิดเองมีลักษณะการเขียนทิ้งท้ายด้วยประโยคหรือข้อความที่ชวนให้ผู้อ่านได้ขบคิดเองว่าสิ่งนั้นควรเป็นเช่นไร หรือเราควรจะทำเลือกสิ่งใดจากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตใช้กลวิธีนี้ไม่มากนัก พบมากในหนังสือธรรมะคู่รัก ธรรมะครอบครัว และธรรมะวัยทำงาน ที่ต้องการให้ใช้ปัญญาแก้ปัญหาด้วยตนเองดังตัวอย่างต่อไปนี้

“รักที่ทำร้ายคนอื่นคือความหลงรักที่ยึดติดกับคนอื่นคือความหลงรักที่เป็นเพียงความสนุกเร้าใจคือความหลงแต่รักที่ทำร้ายตัวเองทั้งร่างกายและจิตใจเป็นความหลงยิ่งกว่า แล้วคุณ โยมยังอยากมีความรักแบบหลง ๆ กลวง ๆ อยู่อีกหรือ...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับคู่รัก. ๒๕๕๐ : ๕๕)

“การจะทิ้งกันมันทำได้ง่าย ๆ ซะที่ไหน ตามใจตัวเองก็รู้ว่าคุณ โยม...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับคู่รัก. ม.ป.ป. : ๑๔๑)

“ยังจะมาอีกหรือ !!! หูอาตมาขา ไปหมดแล้ว เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับคู่รัก. ม.ป.ป. : ๑๕๕)

“ทบทวนอยู่อย่างนี้หลาย ๆ ครั้ง ทำให้เป็นนิสัยรับรองว่าชีวิตนี้คุณ โยม จะรู้ว่าเกิดมาทำไม อยู่เพื่อใคร และได้อะไร...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๑๕)

“เสนอให้ไม่ได้อยู่ที่ปลายจวักเพียงอย่างเดียวคุณ โยม แต่มันมีอยู่ทั้งตัว เพียงแต่คุณ โยมจะเลือกเอาส่วนไหนมากว่าสามี่ให้กลับบ้านเท่านั้นเอง...
เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๑๕)

“เดือนหนึ่ง คุณ โยมอยากมีความสุขเพียง ๑ ชั้น หรือ ๒ ชั้น ก็เลือกเอา ตามใจชอบเลย...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๑๒๔)

จากการศึกษาพบว่ากลวิธีการปิดเรื่อง โดยให้ผู้อ่านคิดเองนี้ เหมาะสมกับ กลุ่มผู้อ่านบางกลุ่มเท่านั้น และสังเกตได้ว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต จะใช้มากในงานเขียน หนังสือธรรมะคู่รัก ครอบครัวและวัยทำงานที่พอจะสามารถขบคิดหรือแก้ปัญหาในการดำเนิน ชีวิตได้ด้วยตนเอง การเขียนปิดเรื่องด้วยวิธีนี้จึงไม่พบในการเขียนหนังสือธรรมะวัยรุ่นเลย

๑.๓.๖ ปิดเรื่องแบบให้ข้อคิดเตือนใจ อุทาหรณ์

การปิดเรื่องแบบให้ข้อคิดเตือนใจ อุทาหรณ์ เป็นกลวิธีหนึ่งที่พระมหา สมปอง ตาลปุตฺโต ใช้เขียนทั้งทำเพื่อฝากข้อคิด เตือนใจให้กับผู้อ่าน จากการศึกษพบว่า มีการเขียน โดยใช้กลวิธีนี้อยู่ปรากฏในหนังสือทั้ง ๗ เล่ม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“จะกลัวโสดไปทำไมคุณ โยม ตอนเกิดคุณ โยมก็เกิดมาคนเดียว มีใคร จูงมือคุณ โยมออกจากท้องแม่ไหมล่ะ โดมาแบบไร้คู่ได้หลายสิบปี แคจะ อยู่เป็น โสดต่อไปอีกสักหน่อยมันก็ไม่แปลก ใช้โอกาสนี้ทำสิ่งดี เพื่อรอที่เจอ คนดี ๆ ที่กำลังก้าวเข้ามาเถอะ อย่าไปรีบร้อนมากช้า ๆ ได้พริ้วเล่มงามนะคุณ โยม....เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ชุคธรรมะกับคู่รัก. ม.ป.ป. : ๒๐๕)

“เห็นไหมคุณ โยม มดตัวจอมรอดชีวิตมาได้ เพราะความพยายาม ส่วนมดตัวอื่นต้องตายเพราะขาดความพยายาม คุณ โยมทั้งหลายก็ เช่นเดียวกัน เกิดเป็นคนควรพยายามจนกว่าจะถึงจุดหมาย...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๖๑)

“เมื่อคิดว่าไม่ห้อ เราก็จะเข้มแข็ง เมื่อคิดว่าจะพยายามเราก็จะสู้ และเมื่อคิดว่าจะต้องเจอสิ่งที่คิดว่า เราต้องลุกขึ้นก้าวไปให้ถึง เริ่มที่ตัวเรา คุณ โยม เริ่มจากใจ จากความคิดที่จะหาทางออกที่ถูกทางให้กับตัวเอง และลงมือทำ เพราะไม่มีความพยายามใดที่จะไม่ประสบความสำเร็จหากเรามีความตั้งใจ...
เจริญพร

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะวัยทำงาน. ม.ป.ป. : ๗๕)

“ชีวิตเรามีความผิดพลาดไว้เป็นบทเรียนเพื่อสอนใจ ให้ครั้งต่อไป เดินทาง ได้ถูกต้อง การหย่าร้างอาจจะเป็นความผิดพลาดหนึ่งที่เกิดขึ้น แต่มันไม่ได้ทำให้ชีวิตคุณ โยมหมดสิ้น กลับทำให้คุณ โยมไม่ประมาท ในการใช้ชีวิตที่เหลือต่อไป...เจริญพร

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๘๘)

“ความรักเป็นสิ่งที่สวยงามนะคุณ โยม แต่อย่าให้ความรักของคุณ โยม ย้อนกลับมาทำร้ายตัวเอง เพียงเพราะการ ไม่รู้จักตัวเอง ไม่รู้จักรัก และไม่รู้จัก พิจารณาอย่างถ่องแท้ ความรักจึงไม่ใช่เพียงเรื่องของอารมณ์ แต่ต้องใช้ เหตุผลเข้าไปด้วยจึงจะยั่งยืน...เจริญพร”

(ธรรมะเคลิเวอร์ ชุคธรรมะครอบครัว. ม.ป.ป. : ๖๖)

การปิดเรื่องแบบให้ข้อคิดคติเตือนใจ อุทาหรณ์ เป็นการเขียนที่เหมาะสมกับ งานเขียนประเภทหนังสือธรรมะมากที่สุด เพราะจะทำให้ผู้อ่านทราบถึงผลดีหรือผลเสียและ เข้าใจเรื่องที่อ่านมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเรื่องกลวิธีการปิดเรื่องของการเขียนหนังสือธรรมะของ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พบว่ามีทั้งหมด ๖ วิธี ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ละวิธีจะมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และใช้ในหนังสือทั้ง ๗ เล่ม เป็นลักษณะการเขียนปิดเรื่อง เพื่อฝากให้ข้อคิด คติเตือนใจ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจธรรมะได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากตัวอย่างเป็นการเขียนเพื่ออธิบายหลักธรรมะให้ง่ายต่อการเข้าใจ โดยใช้ การอุปมาโวหาร คือ การเปรียบสิ่งหนึ่งเหมือนสิ่งหนึ่งเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการศึกษากลวิธีการแสดงธรรมะผ่านงานเขียนของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต พบว่ามีวิธีการเขียนเพื่อให้หนังสือธรรมะเป็นหนังสือที่ไม่น่าเบื่อ อ่านสนุก เข้าใจง่าย สรุปได้ดังนี้คือ ศึกษากลวิธีการแสดงธรรมะในรูปแบบการเขียน ดังนี้

กลวิธีการเปิดเรื่องมี ๔ วิธี ได้แก่ ใช้สุภาษิต คำคม บทกวี ตั้งคำถาม การเล่าเรื่อง และยกประเด็นปัญหา ข่าวกววิธีการเขียนเปิดเรื่องที่ใช้มากที่สุดคือ การตั้งคำถาม การเล่าเรื่อง การยกประเด็นปัญหา ข่าวกว และใช้สุภาษิต คำคม บทกวี

สำหรับกลวิธีในการเขียนดำเนินเรื่องพบ ๖ วิธี ได้แก่ อธิบายเนื้อหา เปรียบเทียบ อธิบายขยายความศัพท์ ยกพุทธสุภาษิต คำคม ยกตัวอย่างบุคคล และแทรกอารมณ์ขัน กลวิธีการเขียนดำเนินเรื่องที่พบมากที่สุดคือ อธิบายเนื้อหา อธิบายขยายความ ยกพุทธสุภาษิต คำคม แทรกอารมณ์ขัน ยกตัวอย่างบุคคล และเปรียบเทียบ

ส่วนกลวิธีการเขียนปิดเรื่องพบว่า ๖ วิธี ได้แก่ ปิดเรื่องด้วยข้อความประทับใจ อ้างคำพูดบุคคลสำคัญ สุภาษิต คำกลอน สรุปใจความสำคัญของเรื่อง แสดงความคิดเห็น ให้คิดเอง ให้คติเตือนใจ กลวิธีการเขียนปิดเรื่องที่พบมากที่สุดคือการปิดด้วยข้อความประทับใจ อ้างคำพูดบุคคลสำคัญ ให้คติเตือนใจ สรุปใจความสำคัญของเรื่อง แสดงความคิดเห็น ให้คิดเอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY